

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ YARGILAMA HUKUKUNDA CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNUN
ETKİSİ

TEZ YAZAN
Halil DEMİRBAŞ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK (Toros Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mehmet KILIÇ (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / NİSAN 2022

ONAY

T.C

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

20173124 numaralı öğrencimiz olan **Halil DEMİRBAŞ** tarafından hazırlanan “**Medeni Yargılama Hukukunda Ceza Muhakemesi Hukukunun Etkisi**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliğı/oy çokluğu** ile **Özel Hukuk** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

Üniv. Dışı asıl üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK
(Mersin Toros Üniversitesi)

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

(İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Mehmet KILIÇ

(Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

İmzalı evrakın aslı Enstitü Müdürlüğündedir.

20/04/ 2022

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Kıymetli babam, annem, kardeşlerim, oğlum ve eşime,

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

20/04/2022

Halil DEMİRBAŞ

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren kıymetli tez danışman hocam Mersin Toros Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK' e, Çağ Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU hocama ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Dr. Mehmet KILIÇ hocama teşekkürlerimi ve şükranlarımı bir borç bilirim. Ayrıca bu çalışmaya başlamama vesile olup fedakârlıkları ve özverileri için eşim Tuğçe DEMİRBAŞ'a ve oğlum Ali DEMİRBAŞ'a, özellikle de fikirleriyle yolumu aydınlatan ve desteklerini esirgemeyen dostum Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sekreteri Aycan KOL'a teşekkür eder, çalışmamın tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Halil DEMİRBAŞ

ÖZET

MEDENİ YARGILAMA HUKUKUNDA CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNUN ETKİSİ

Halil DEMİRBAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK
Nisan 2022, 93 Sayfa

Medeni yargılama hukuku ve ceza yargılaması hukuku birbirinden farklı yargılama konuları ihtiva eder. Birbirinden farklı kurallar içerseler de Ceza Yargılaması Hukukunun Medeni Yargılama Hukuku üzerinde etkileri mevcuttur. Gerek öğretilerde gerek Yargıtay uygulamaları bize göstermektedir ki ceza yargılaması hukuku konusu ve usulleri bakımından medeni yargılama hukukundan çoğu konuda farklı olmakla birlikte medeni yargılama hukukunu kesin hüküm yönünden etkilemektedir. Ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılamayı nasıl etkileyeceği konusu bu tezde ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Eski mülga 818 sayılı borçlar kanununun 53.Maddesinin karşılığı yeni Türk Borçlar Kanunundaki 74. maddedir. Tez konumuzla ilgili öncelik arz eden bir madde olmakla beraber mevzuatımızda başkaca değişik maddelerde bulunmaktadır. Ceza yargılaması sonucu verilen kararların, medeni yargılama sürecindeki etkileri, bu tez çalışmasının ana hedefidir. Ayrıca belirtmek gerekirse bu konuda doktrinle Yargıtay uygulamaları birbiriyle değişiklik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Medeni yargılama, karar, kesin hüküm, nihai karar, ara karar, ceza mahkemesi, hukuk muhakemesi, ceza muhakemesi, ceza yargılaması

ABSTRACT

THE EFFECT OF CRIMINAL JUDGMENT LAW ON CIVIL PROCEDURE LAW

Halil DEMİRBAŞ

Master's Thesis, Department of Private Law

Thesis Supervisor: Dr. Mustafa ŞİMŞEK

April 2022, 93 Pages

Civil procedure law and criminal procedure law contain different jurisdictional issues. Even though they contain different rules, Criminal Procedure Law has effects on Civil Procedure Law. Both the doctrine and the practices of the Supreme Court show us that although it is different from the civil procedure law in many aspects in terms of the subject and procedures of the criminal procedure law, it affects the civil procedure law in terms of final judgment. The issue of how the decisions made as a result of the criminal proceedings will affect the civil proceedings has been evaluated in detail in this thesis. The equivalent of Article 53 of the old abolished Code of Obligations No. 818 is Article 74 in the new Turkish Code of Obligations. Although it is a priority article related to our thesis topic, there are other different articles in our legislation. The effects of the decisions made as a result of the criminal proceedings on the civil trial process is the main target of this thesis. In addition, it should be noted that the doctrine and the practices of the Supreme Court differ in this regard.

Keywords: Civil trial, decision, final verdict, final decision, interim decision, criminal court, civil procedure, criminal procedure, criminal procedure

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
EKLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK MEDENİ VE CEZA YARGILAMASI AYRIMI

1.1. Medeni Yargılama ve Ceza Yargılaması Ayrımı	5
1.2. Medeni Yargılama Hukukunun Amacı ve Kapsamı	5
1.3. Ceza Yargılamasının Amacı ve Kapsamı	6
1.4. Medeni Yargılama İle Ceza Yargılamasının Karşılaştırılması	7
1.5. Medeni Yargılama Hukukunda Yargı Kararı Kavramı	9
1.6. Medeni Yargılamada Karar	9
1.7. Ceza Yargılamasında Karar	10
1.8. Medeni Yargılama ve Ceza Yargılaması Hukukunda Hükmün Kesinleşmesi ...	15
1.8.1. Medeni Yargılama Hukukunda Kesin Hüküm	16
1.8.1.1. Şekli Anlamda Kesin Hüküm (HMK m. 303)	16
1.8.1.2. Maddi Anlamda Kesin Hüküm	18
1.9. Ceza Muhakemesinde Kesin Hüküm	18
1.9.1. Şekli Anlamda Kesin Hüküm	19
1.9.2. Maddi Anlamda Kesin Hüküm	19

İKİNCİ BÖLÜM

CEZA YARGILAMASI HUKUKUNUN MEDENİ YARGILAMA HUKUKUNA ETKİSİ

2.1. Temel Kavramlar Yönünden İnceleme	21
2.2. İlgili Mevzuat Hükümleri Yönünden İnceleme	22
2.3. TBK m. 74 Bakımından İnceleme	22
2.4. HMK. m. 214 Bakımından İnceleme	24
2.5. Ceza Yargılaması Kararlarının Medeni Yargıda Kesin Hüküm Teşkil Etmesi ..	24
2.5.1. TCK. m. 73/7 Fıkrası Bakımından Kesim Hüküm Teşkil Etmesi	25
2.5.2. Senette Sahtecilik Davası Bakımından Kesin Hüküm Teşkil Etmesi	26
2.5.3. Yaş Düzeltmeye İlişkin Verilen Kararlar Bakımından Kesin Hüküm Teşkil Etmesi	27
2.6. Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesinde Kesin Hüküm Oluşturmadığı Durumlar	29
2.6.1. HMK. m. 214'e İlişkin Durum	29
2.6.2. TCK. m. 73 /7.Fıkrasındaki Düzenleme	29
2.7. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Kararın Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmesi	30
2.7.1. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Mahkumiyet Kararının Haksız Fiilin Tespiti Açısından Kesin Delil Teşkil Etmesi	31
2.7.2. Ceza Yargılaması Sonunda Verilen Mahkumiyete İlişkin Kararın Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmemesi Durumu	33
2.7.3. Ceza yargılaması sonucunda verilen Mahkumiyet Kararının Kusurun Takdiri Bakımından Kesin Delil Teşkil Etmemesi	34
2.7.4. Ceza yargılaması sonucunda verilen Mahkumiyet Kararlarının Zararın Miktarı Açısından Kesin Delil Teşkil Etmemesi	35
2.7.5. Ceza Yargılaması Sonunda Verilen Mahkumiyet Kararının Kusur İle Zarar Arasındaki Nedensellik Bağının Oluşması Hususunda Kesin Delil Teşkil Etmemesi	37
2.8. Ceza Yargılaması Sonucu Verilen Beraat Kararının Medeni Yargılamada Kesin Delil Niteliği Arz Etmesi	39

2.8.1. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Beraat Kararına Konu Olan Haksız Fiil Veya Suç Fiilinin Tespiti Noktasında Vakanın (Olayın) Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmesi	40
2.8.2. Ceza Yargılaması Sonucunda Suç Teşkil Eden Fiilin Sanık Tarafından İşlenmediği Yönündeki Beraat Kararının Hukuk Mahkemesinde Kesin Delil Teşkil Etmesi	40
2.8.3. Ceza Yargılaması Sonucunda İsnat Edilen Suçun Hiçbir Şekilde Sanık Tarafından İşlenmediğinin Sabit Olduğu Beraat Kararının Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmesi	42
2.8.4. Suça Konu Fiil Hakkında Hukuka Uygunluk Nedeni İle Verilen Beraat Kararının Hukuk Mahkemesinde Kesin Delil Teşkil Etmesi	45
2.9. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Beraat Kararının Medeni Yargılamada Kesin Delil Taşımadığı Durumlar	48
2.10. Ceza Yargılamasında Beraat Kararının Bağlayıcı Etkisi	48
2.10.1. Yüklenen Suçun Sanık Tarafından İşlendiğinin Sabit Olmaması	49
2.11. Ceza Yargılaması Sonucu Verilen Beraat Kararının İçeriğine Göre Medeni Yargılamada Kesin Delil Oluşturmadığı Durumlar	52
2.12. Yargılamanın Yenilenmesinde Ceza Yargılaması Sonucu Verilen Kararın Medeni Yargılamaya Etkisi	53
2.13. Bekletici Sorun Yapılması Halinde Ceza yargılaması Kararının Medeni Yargılamaya Etkisi	55
2.14. Ceza Yargılamasında Alınan Bilirkişi Raporunun Medeni Yargılamaya Etkisi.....	56
2.15. Cumhuriyet Savcısının Kovuşturmaya Yer Olmadığına İlişkin Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi	58
2.16. Cumhuriyet Savcısının CMK 253.Maddesi Kapsamında Uzlaşma Kurumunun Tatbiki Halinde Verdiği Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Kararın Medeni Yargılamaya Etkisi	60
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	69
EKLER	76

KISALTMALAR

TBK	: Türk Borçlar Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemesi Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemesi Usul Kanunu
Cgk	: Ceza Genel Kurulu
HAGB	: Hükmün Açıklanmasının Geriye Bırakılması
bkz	: Bakınız
v.b.	: Ve Benzeri
v.d.	: Ve Diğerleri
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
s	: Sayfa
C	: Cilt
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
M	: Madde
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
HD	: Hukuk Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
E	: Esas
K	: Kanun
M	: Mülga
VIII	: Sekiz
VI	: Altı
V	: Beş
Bs	: Basım
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Y	: Yargıtay
NHK	: Nüfus Hizmetleri Kanununa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
AGE	: Adı Geçen Eser
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
RG	: Resmi Gazete
BK	: Borçlar Kanunu

YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
V.s	: Ve Sayire
V.d	: Ve Diğerleri
KİBB	: Kazancı İçtihat Bilişim Bankası
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
T	: Tarih
B	: Bend
ATK	: Adli Tıp Kurumu
B.K	: Borçlar Kanunu
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
e.t.	: Erişim Tarihi
S.	: Sayı
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
CD	: Ceza Dairesi
İİK	: İcra İflas Kanunu

EKLER LİSTESİ

EK 1. Tez Etik Kurul İzin İstek Formu	68
EK 2. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı	72
EK 3. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin Yazısı	73

GİRİŞ

Türk hukukunda yargı yetkisinin kullanılması, dayanağını esas itibariyle Anayasadan almakta olup; 1982 anayasasının 9.Maddesinde açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; “Yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır”. Bu anayasal hüküm; devletin yargı fonksiyonunun tekelden (münhasıran) mahkemelerce kullanılacağına ilişkin emredici bir hükümdür.

Türk Hukukunda, değişik mahkemelerce yerine getirilmekle birlikte yargı yetkisi, tek olup bütünlük arz etmektedir. Birden fazla kollara ayrılmış olan yargı alanlar kendi içinde yargı fonksiyonunu farklı şekilde kullanmaktadır.¹

Yargı fonksiyonu; organik anlamda yargı fonksiyonu ve maddi anlamda yargı fonksiyonu olarak iki şekilde açıklanabilir. Organik anlamda yargı fonksiyonu, yargısal faaliyetleri yerine getiren kişi veya kurumla; yani yargısal faaliyetleri yürüten makamla ilgilidir. Buna göre, işlemlerin niteliğine bakılmaksızın yargı örgütü olan bağımsız mahkemelerin her türlü faaliyeti kural olarak yargısaldır. Ancak, uygulamadan da kolayca anlaşılacağı üzere, mahkemelerin bütün faaliyetleri yargısal bir nitelik taşımamaktadır. Yargısal faaliyetlerin veya kalem işlerinin yürütülmesi, personel yönetimi gibi yargısal nitelik taşımayan faaliyetler de bulunmaktadır.

Maddî anlamda yargı fonksiyonu ise, gerçekleştirilen faaliyetlerin hukukî niteliği ve kapsamı ile ilgilidir. Buna göre; yargı fonksiyonu sadece hukukî uyumsuzlukları ve hukuka aykırılık iddialarını çözümleyen ve karara bağlayan bir devlet fonksiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada kullanılan ölçüt, yapılan işlemin niteliğidir.

Devletin sahip olduğu yargı yetkisi, Anayasanın 9. maddesinde de ifade dildiği üzere bağımsız mahkemelerce yerine getirilmektedir. Mahkeme kavramı değişik yönlerden ifade edilmekle birlikte, dar anlamda mahkeme, devlet tarafından görevlendirilen ve yargısal faaliyetlerle uğraşan bir veya birden fazla hâkimden oluşmuş ve hukukî uyumsuzlukları, objektif hukuk kurallarına göre verdiği kararlar aracılığıyla kesin olarak çözmekle görevli yargılama yerlerini ifade etmektedir.

Geniş anlamda mahkeme ise, yargı fonksiyonunu yerine getirmeyi üstlenmiş tüm kurum ve kuruluşları ifade eder. Görevi kapsamında olan konular hakkında hukuk

¹ Ramazan Arslan ve Süha Tanrıver, **Yargı Örgütü Hukuku**, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2001, s. 35 vd. Özlem Koçak Süren: Türkiye’de **Yargının Örgütlenmesi ve Adalet Sisteminin Problemleri**, TBB Dergisi, S: 85, Y: 2009, s. 403-413

kuralları çerçevesinde, belirlenmiş bir usul çerçevesini takip ederek karar verme fonksiyonuna sahip kuruluşlar da geniş anlamda mahkeme olarak kabul edilmektedir.

Anayasanın 142. maddesine göre, mahkemelerin kuruluşu, görevleri, yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir. Türk hukukunda, ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların nitelik ve türlerine göre, değişik mahkemeler kurulmuş olup; bu mahkemeler de yerine getirdikleri yargılamaların türlerine göre farklı yargı kolları altında toplanmaktadır.

Gerçekten de, kararları aynı yüksek mahkemede temyiz edilen mahkemelerin oluşturduğu düzen; hukukî nitelik ve özellikleri itibariyle birbirine benzeyen uyuşmazlıkların aynı yargılama hukuku disiplinine ait ilke ve kurallar çerçevesinde çözüme kavuşturulmasından kaynaklanan bir kümeleşme bulunmaktadır. Bu kümeleşme Yargı Kolunu oluşturmakta ve Türk hukukunda Anayasa Yargısı, Adli Yargı, İdari, Yargı, Sayıştay ve Seçim Yargısı şeklinde değişik kollara ayrılmaktadır.

Bu yargı kollarının kendi alanları içerisinde vermiş olduğu kararları ise, hiç şüphesiz, diğer alanlardaki uyuşmazlıklar üzerinde değişik etkiler yaratabilmektedir. Bu etkiler ise uygulamada daha çok adli yargı içerisinde yer alan hukuk ve ceza yargısına ilişkin verilen kararlarda kendisini göstermektedir.

Hem hukuk hem de ceza yargılaması bir uyuşmazlığın çözülmesi amacı gütmekte olup her bir yargılama faaliyeti sonucu verilen kararlar çözüme ilişkin sonuç doğurur. Ceza yargılaması sonucunda verilen kararın yaptırımının niteliği cezadır. Hukuk Mahkemesi'nde ise uyuşmazlıklara bağlanan sonuçlar hukuki yaptırımdır. Bunlar, bir borcun ödenmesi, bir malın teslimi, bir işin görülmesi gibi örnekleme yapılabilir. Bazı uyuşmazlıklarda meydana gelen fiil hem hukuk yargılaması hem de ceza yargılamasını ilgilendirmektedir. Örnek olarak bir trafik kazasında, taksirle bir kişinin ölümüne sebebiyet veren kişi hakkında hem ceza hem de hukuk davası açılabilir. Bu trafik kazası Borçlar Hukuku açısından haksız fiil olabileceği gibi aynı zamanda da haksız fiil ceza hukuku açısından da suç teşkil edebilir. Dolayısıyla hem ceza hem de hukuk mahkemesince verilen kararlar birbirlerini etkileyebileceklerdir.

Ceza mahkemesi kararlarının Hukuk Mahkemesi kararlarına etkisinin olup olmadığı konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşılık, Türk Borçlar Kanunu m.74 Hukuk Mahkemeleri Kanununun m.214 bu konuya ilişkin hukuki düzenlemeler bulunmakla birlikte bu düzenlemelerin yeterince açıklıkta olmadığı görülmektedir.

Bu nedenle çalışmamızda, Genel Olarak Ceza Mahkemesi kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararları üzerindeki etkisi ele alınacak; bu etkilerin nitelik ve sonuçları üzerinde durulacaktır. Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde Türk Yargı örgütü sistemi içerisinde adli yargının konusunu adliye mahkemelerinde görülen ceza hukuku ve özel hukuk uyuşmazlıkları oluşturur. Adli yargı kendi içinde ceza yargısı ve medenî yargı olmak üzere ikiye ayrılır. Devletin cezalandırma yetkisi bakımından kanunlarda suç teşkil eden fiillere ilişkin yargılama ceza yargısı içinde; özel hukuk kişileri arasındaki sübjektif haklara ilişkin yargılama ise medenî yargı içinde halledilir.²

Bu ikili ayrımın temel nedeninin, her iki yargı kolunun da yargılama fonksiyonlarının farklı olmasıdır. Bu anlamda yapılan bu ikili ayrım zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise Ceza Mahkemesi kararlarının Hukuk Yargısındaki etkileri incelenmiştir.

Özellikle Ceza Mahkemesi Kararlarının kesin hüküm, kesin delil veya takdiri delil oluşturması, mahkûmiyet kararlarının bağlayıcılığı ve bekletici mesele yapılıp yapılmaması durumu, Yargıtay Kararları ışığında ele alınmıştır. Türk Borçlar Kanunu 74. Maddesinde yer alan düzenleme ayrıntılı olarak irdelenmiş; bu hükmün yeterli olup olmadığı konusunda değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Tezimizin son bölümü ise, bu çalışmadan elde edilen sonuç ve önerilere ayrılmıştır.

² Derya Belgin GÜNEŞ, **Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Bakımından Etkileri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 2018

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK MEDENİ VE CEZA YARGILAMASI AYRIMI

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 74. maddesi eski 818 sayılı Borçlar Kanununun 53. maddesini karşılamaktadır. Bu maddede aynen; “*Hâkim zarar verenin kusurunun olup olmadığı ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi Ceza Hakimi tarafından verilen Beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde ceza Hakiminin kusurunun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk Hakimini de bağlamaz*” düzenlemesine yer verilmiştir. Bu maddenin gerekçesinde de yeterince açıklayıcı ifadeler yer verilmiş bulunmaktadır:

Bu madde; 818 sayılı Borçlar Kanununun 53.maddesini karşılamaktadır. Tasarımın iki fıkradan oluşan 74. maddesinde sorumlu kişi hakkında Ceza yargılaması suçundan verilen kararlarını tazminat davasına ilişkin medeni yargılama üzerine etkisi düzenlenmiştir. 818 sayılı Borçlar Kanununun 53.maddesi tek fıkradan oluşmaktadır. 818 sayılı Borçlar Kanununun 53. maddesinin VIII. Ceza Hukuku ile Medeni Hukuk arasındaki münasebet şeklindeki ibare tasarıda Yargılama başlığı altında Ceza Hukuku ile ilişkisi” şeklinde değiştirilmiştir. 818 sayılı Borçlar Kanununun 53.maddesinde kullanılan Ceza Mahkemesi sözlükleri yerine tasarının 73. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında “ceza hakimi” kavramları kullanılmıştır. Metinde yapılan araştırma dışında maddesi 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.³

Türk Borçlar Kanunu 74. maddesi dışında Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemeleri Kanunu gibi değişik mevzuatta bu konuyla ilgili düzenlemeler yer alırsa da, bunların bazı eksiklikler içerdiği söylenebilir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda borcun kaynaklarından birisi olarak düzenlenen haksız fiil (TBK m. 49) kapsamında; hukuka aykırı olarak gerçekleşen bazı fiiller aynı zamanda Ceza kanunları bakımından da suç teşkil edebilir. Söz konusu hukuka aykırı fiil, haksız fiil teşkil ettiği ölçüde, Ceza Kanunlarını ihlal eden bir nitelik taşıması halinde, aynı zamanda suç olarak da kabul edilebilecektir. Dolayısıyla haksız fiil yönüyle özel hukuk suç niteliği taşıdığı için ceza hukuku konuyla ilgilenecektir.

³ Mutlu Dinç, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011, s.122

Bu nedenle; her ne kadar farklı yargı kollarına dâhil olsa ve farklı düzenlemelerle hüküm alınmış olsa da, ceza mahkemesi kararları ile hukuk mahkemesi kararlarının birbirleri ile sürekli etkileşim içinde oldukları ve birbirlerini etkiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

1.1. Medeni Yargılama ve Ceza Yargılaması Ayrımı

1982 Anayasasının 9. maddesinde “Yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır”⁴ düzenlemesine yer verilmiştir.

Devlet tarafından yargı yetkisi kullanılırken, mahkemelerin bağlı olduğu yargı kollarını birbirinden ayırmıştır. Başka bir ifadeyle yargı faaliyeti değişik kollara ayrılmış olsa da, devletin yargılama yetkisinin her zaman bütünlük arz ettiği kabul edilmektedir.

Gerçekten de, yargı faaliyetleri aslında bir bütündür. Ancak zamanla bu bütünlük yargıya konu olan uyuşmazlıkların miktar ve nitelikleri ile çeşitlerinin artmasıyla birlikte hukuki nitelikleri bakımından bir bütün teşkil eden yargısal uyuşmazlıkların aynı yargı kolunda toplanması sonucunu doğurmuştur. O yargı koluna özgü yargılama usulüne göre yapılacak yargılama neticesinde karara bağlanması ihtiyacı çeşitli yargı kollarının ortaya çıkmasına yol açmıştır.⁵

İşte Türk Hukukunda Medeni Yargılama ve Ceza Yargılaması ayrımı esas itibariyle belirli bir hukuk alanına özgü yargılama esaslarının kabul edilmesi ihtiyacından doğmuştur.

1.2. Medeni Yargılama Hukukunun Amacı ve Kapsamı

Medeni yargı veya genel olarak özel hukuk yargısı, özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü hukuki uyuşmazlığın yargısal yolla çözülmesinde takip edilecek usul ve yöntemleri ifade etmektedir. Bir görüşe göre, “Medeni yargının özel hukuka ilişkin uyuşmazlıkların çözümlenmesi faaliyeti sırasındaki temel amacı subjektif hakların korunması ve gerçekleşmesini sağlamaktır.” Başka bir görüş ise “Medeni yargının temel amacının subjektif hakları korumak ve gerçekleşmesini sağlamak yani hukuki

⁴ Lütfü BAŞÖZ ve Ramazan ÇAKMAKÇI, **Ceza Mevzuatı**, 2.Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2015, s.33

⁵ İbrahim Ercan ve diğerleri, **Genel Hukuk Bilgisi**, 4.Basım, Gazi Kitapevi, Ankara, Ekim 2013, s.41

korunmayı sağlamak olduğunu”⁶ savunmaktadır. Ceza Yargılamasında ise medeni yargılamadan farklı olarak maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amaç ve ana hedeftir. Hukukun çizmiş olduğu sınırlar içerisinde hukuki barış ile tesis edilerek maddi gerçeğe ulaşmak evrensel ceza yargılaması ilkelerindedir.

Medeni yargılamanın amaçları zaman içerisinde değişmektedir. Bu değişim ise beraberinde tartışmaları getirmektedir. Gerçekten de, liberal bir anlayış ile hazırlanan bir kanun ile sosyalist dünya görüşü ile hazırlanan bir kanun arasında amaç bakımından farklar olabileceği gibi, zamanla değişiklikler de olabilir.

Liberal anlayışta, bireysel menfaati dolayısıyla sübjektif olay adaleti ön planda iken sosyalist bir anlayışta kamu menfaati dolayısıyla objektif adaletin tesisi ön plandadır. Gerçekten de, uyuşmazlığın çözüme kavuşturularak toplum hayatından çıkarılması ve buna bağlı olarak bireysel menfaatin ikinci planda bırakılarak buna göre düzenleme yapılması söz konusu olabilir. Bu düşünce ile yapılan düzenlemelerde birincisinde, davada tarafların etkileri ağırlıklı olurken, diğerinde hakimin etkileri ön planda çıkabilir. Hatta amaç olarak her iki menfaatin mümkün mertebe birlikte gerçekleştirilmesi de düşünülebilmektedir.⁷

1.3. Ceza Yargılamasının Amacı ve Kapsamı

Ceza yargılamasının amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Yargılama sonucunda eğer kişi suçlu bulunursa cezai yaptırımla karşı karşıya kalacaktır. Bu yaptırım hürriyeti bağlayıcı ceza yani özgürlükleri kısıtlayıcı nitelikte olduğundan asıl amaç biçimsel veya şekli gerçeklik değil, maddi gerçekliktir. Ceza yargılamasında kamu menfaati üstün nitelikte olup yargılama kamu adına yapılmaktadır. Yargılama sonunda verilen cezada da Kamu adını yaptırım uygulanır. Yargıtay kararlarında ceza yargılamasının amacını şöyle açıklamıştır: “Yargılama neticesi verilen ve iddia ile savunmanın değerlendirmesinden ibaret olan hükmün doğru olmasını sağlamak.”⁸, “Usul kurallarının öngördüğü ilkeler doğrultusunda somut gerçeği her türlü şüpheden uzak bir biçimde kesin olarak ortaya çıkarmak”.⁹

⁶ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, 6. Baskı, Yetki Yayıncılık, Ankara, Eylül 2007, s. 42

⁷ Abdurrahim Karslı, **Medeni Muhakeme Hukuku**, 4. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 21.

⁸ Yargıtay CGK’nun 30.10.2014 tarihli 2013/8 Esas, 2014/448 sayılı Kararı, <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB,e.t.:23.10.2021>

⁹ Yargıtay CGK’nun 03.06.2014 tarihli, 2013/10 Esas, 2014/302 sayılı kararı, <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB,e.t.:23.10.2021>

1.4. Medeni Yargılama İle Ceza Yargılamasının Karşılaştırılması

Medeni yargılama, özel hukuk alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözülmesi ve özel hakların gerçekleştirilmesi yollarını belirler. Yargılama hukukunda tarafların kişisel menfaatleri söz konusu olduğu için “taraf işlemleri ilkesi” geçerlidir. Ceza yargılamasında karşılıklı özel çıkar çatışması söz konusu olmadığı için “görev gereği inceleme ilkesi” geçerli olup, hakim tarafların talepleri ile bağlı değildir.¹⁰

Medeni yargılama hukuku özel hukuka hizmet eden bir hukuk dalıdır. Burada geçen hizmet kavramı; özel hukuka ilişkin hakların gerçekleşmesini ifade eder. Medeni yargılama özel hukukun korunmasına hizmet etmekle birlikte, kamu hukuku niteliği ağır bastığından özel hukuktan ayrıldığı söylenebilir. Çünkü özel hukuk; sùjeleri olan gerçek ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerini belirler, fakat bu hakların korunmasını sağlamaz. Bu görevi medeni yargılama hukuku üstlenir. Bu nedenle medeni yargılama hukuku bir taraftan özel hukuktan ayrılır, diğer taraftan da medeni hukukla ve özel hukukla yakın ilişki içerisindedir. Çünkü Medeni yargılama hukukunun konusu olan uyuşmazlıklar özel hukuka ait uyuşmazlıklar veya başka hukuk alanlarına ait olsa dahi kanuni düzenlemeler ile açıkça yargılama yetkisi bu alana verilmiş olan uyuşmazlıklardır. Bir uyuşmazlık taraflar arasından çıkıp yargı organlarının önüne gelince, artık devreye yargılama hukukuna ilişkin kuralları girecek, taraflar dışında yargı organını da içine alan üçlü bir ilişki ortaya çıkacaktır. Diğer bir ifadeyle davada özel hukuk ilişkilerinden farklı olarak sadece taraflar arasında değil, hem taraflar hem de her bir taraf ile mahkeme arasında üçlü bir hukuki ilişki oluşacaktır.¹¹

Ceza yargılamasında soruşturma kovuşturma işlemleri herhangi bir talebe ihtiyaç duyulmaksızın suç şüphesi üzerine yetkili makamlarca icra edilen kamusal yetki ile kullanılmaktadır. Medeni yargılama hukukunda miktar veya değeri belirli bir sınırı aşan hukuki işlemlerin senetle ispat olunacağı HMK. m.200, yine HMK m. 201 senede karşı tanıkla ispat yasağı olarak düzenlenmiştir. Anılan maddede; “Senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemler 2.500 Türk Lirasından az bir miktara ait olsa bile tanıkla ispat olunamaz.” Yani, senet ile ispat edilmesi gerekir.

¹⁰ Bilge Öztan, **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 41.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2016, s.50-51

¹¹ Karşlı, s.23-24

Hukuka aykırı olarak elde edilen delilleri bir istisna olarak kabul edersek; Ceza yargılamasında genel prensip olarak vicdani delil sistemi kabul edilmiştir. “Hakim karar verirken yasalara ve vicdanına karşı sorumludur. Vicdani delil sistemi, her şeyin delil olması serbestliğini ve delillerin serbestçe değerlendirilebilmesini ifade eder.”¹²

Ceza yargılamasında kanuni delil sistemi yer almamaktadır. Medeni yargılama hukukunda ise kanuni delil sistemi yer almakta olup hatta bazı konularda kanuni delil sistemi zorunludur. Medeni yargılama hukukunda taraf iradeleri Hakim tarafından üstün bir nitelik taşır ve hakim tarafların ileri sürdükleri vakıalar ve vasıtalara bağlıdır. Ceza yargılaması hukukunda hakim delillerle ilgili araştırmayı resen yapabildiği gibi delilin gerçekten delil özelliği taşıyıp taşımadığını resen araştırır. Ceza yargılamasında hakim ceza yargısına ilişkin ilkelere göre davayı inceler ve karar verir. Hukuk hakimi de medeni yargılama hukukundaki geçerli ilkelere göre inceleme yapar ve karar verir. Dava konusu uyuşmazlığın mahkemeye getirilmesinden ileri sürülen iddia ve savunmaların ispatı bununla ilgili delillerin kimin tarafından getirileceği ve araştırılacağı hakim bu konuda tarafların talebiyle ne kadar bağlı olacağı ile ilgilidir. Bu konuda ceza yargılamasında “şüpheden sanığın yararlanacağı” yönünde bir ilkenin oluşu somut bir örnek olarak gösterilebilir.¹³

Medeni yargılamada şüpheden sanığın yararlanması ilkesi gibi bir ilke mevcut değildir. Yani medeni yargılamada böyle bir ilke yoktur. Medeni yargılama hukukunda taraflar iddialarına hangi vasıtalarla yapacaklarına dair delil sözleşmesi yapabilirler. Bununla belirli bir vakanın belirli delillerle ispat edileceği kararlaştırılır. Bazı durumlarda medeni yargılama hukuku ile ceza yargılama hukuku birbiriyle iç içe girebilir. Örneğin bir trafik kazası meydana geldiğinde, meydana gelen bu olay hem suç oluşturan bir fiil hem de medeni yargılama hukuku yönünden haksız fiil teşkil edebilir. Dolayısıyla tazminat talep hakkının söz konusu olduğu bu ve benzer durumlarda iki yargı birbirini ilgilendirir hale gelmektedir¹⁴

¹² Yener Ünver, **Ceza Yargılama Hukukunda İspata İlişkin Bir Yargıtay İBK'nin İncelenmesi**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, istanbu 1995, S:1, s.193

¹³ **Hakan Pekcanitez ve diğerleri**, Medeni Usul Hukuku, **15.Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul Mart 2017, s.97**

¹⁴ İrade sakatlıkları halinde de, örneğin aldatmanın veya korkutmanın ileri sürülmesi halinde de benzer durumun varlığı görülmektedir.

1.5. Medeni Yargılama Hukukunda Yargı Kararı Kavramı

Genel anlamda karar kavramı, esas itibariyle Arapça kökenli bir kavramdır. “Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı”, “Herhangi bir durum için tartışılarak verilen kesin yargı, hüküm” anlamına gelmektedir.¹⁵ Mahkeme kararı ise dava edilen uyuşmazlığın esas ve usul yönüyle bitirilmesi amacıyla hukuki gerekçeye de dayanılarak açıklama yapan yargı erkinin iradi açıklamasıdır.

1.6. Medeni Yargılamada Karar

Genel olarak mahkeme makamının bir yargılamayı ilerletmek veya sona erdirmek amacıyla hukuken sonuç doğuran işlemlerine mahkeme kararı denir.¹⁶

Mahkeme kararları ara kararlar ve nihai kararlar olmak üzere kendi içerisinde ikiye ayrılır.

Ara kararlar; davayı sona erdirmeyen başka bir deyişle hakimin davadan el çekmesi sonucunu doğurmayan aksine onu ilerletmeyi hedefleyen dava görüldüğü sırada ortaya çıkan sorunları çözmek amacıyla verilen kararlardır.¹⁷

Nihai kararlar yargılamaya son veren, hâkimin davadan el çekmesi sonucunu doğuran mahkeme kararlardır.¹⁸

Hakim nihai olarak verdiği kararları kendiliğinden değiştiremez. Çünkü bu kararlar birlikte davadan elini çekmiştir. Kanun yoluna müracaat edilip bu kararlar üst mahkemece bozulmadıkça hakim yargılamaya yeniden başlayamaz. Nihai kararları da hükümler ve diğer nihai kararlar olarak ikiye ayırmak mümkündür.¹⁹

Hükümler davayı esas çözümleneyen, taraflar arasındaki anlaşmazlığı sona erdiren nihai kararlardır. Diğer bir deyişle davanın esası hakkında verilen nihai kararlardır. Hüküm ile taraflar arasındaki uyuşmazlık sona erer ve hüküm kesinleşince artık o uyuşmazlık hakkında aynı taraflar arasında aynı dava sebebine dayanarak yeni bir dava açılmaz. (HMK. m. 303)

¹⁵ SÖKMEN, Uğur. "Kamu idaresinde mahkûmiyeti olanların devlet memuru olmaları ve memuriyet statüsünü kaybetmeleri", Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2010.s. 27

¹⁶ Süha Tanrıver, **Medeni Usul Hukuku**, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s.1027

¹⁷ Karşlı, s.357

¹⁸ Tanrıver, s.1030

¹⁹ Karşlı, s.358

Hükümler dava çeşitlerine paralel olarak, eda hükümleri, tespit hükümleri ve inşai hükümler olarak üçe ayrılır.²⁰

Ara kararlar eğer uyuşmazlığı nihai olarak çözmüyorsa ve ayrıca esasa ilişkin ise bu durumda esasa ilişkin ara karar niteliği taşır. Örneğin hakim tarafından aile mahkemesinde tedbir nafakasına hükmedilmesi TMK. m. 169-197, TBK. m. 76. uyarınca geçici tazminat ödenmesine karar verilmesine ilişkin verilen kararları örnek olarak sayılabilir.

1.7. Ceza Yargılamasında Karar

Ceza yargılaması soruşturma ve kovuşturma olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Soruşturma aşamasında görevli olan Cumhuriyet Savcısıdır. Soruşturma evresindeki tüm kararlar kural olarak Cumhuriyet savcısı tarafından alınır. Soruşturmaya ilişkin tüm işlemler Cumhuriyet savcısı tarafından takip edilir. Eğer Cumhuriyet savcısı tarafından suçla ilgili olarak yapılan soruşturmada şüphelinin suçsuz olduğu ya da yeterli bir delilin bulunmadığı yönünde bir görüş oluşursa Cumhuriyet Savcısı soruşturma dosyası hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Bu karar kesin değildir. İtiraz yolu açıktır. “Soruşturma aşaması bazı hallerde Sulh Ceza hakimliğince yürütülebilir.”²¹

CMK. m. 163’e göre; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde suçüstü hallerinde olay genişlik arz ediyorsa Cumhuriyet savcısının iş gücünü aşıyorsa Sulh Ceza Hakimi de tüm işlemleri yapabilir. Yine Sulh Ceza Hakimi yurt dışına çıkış yasağı, şüphelinin tutuklanması veya salıverilmesi kararını verebilir. Ceza Mahkemesinde nihai karar dışında ara kararlar verilebilir. Duruşmada verilecek ara kararları Cumhuriyet Savcısı duruşmada hazır bulunan müdafî, vekil ve diğer ilgililer dinlendikten sonra duruşma dışındaki kararlar Cumhuriyet savcısının yazılı veya sözlü görevi alındıktan sonra verilir. (CMK m.33) Bazı hallerde ara karar olup ancak kanunda durma kararı olarak isimlendirilen kararlarda mevcuttur. Durma kararı nihai karar olmayıp ara karar özelliği taşır.

²⁰ Karslı, s.358-359

²¹ Nur Centel ve Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 15.Baskı, Beta Yayın Evi, İstanbul 2018, s.3; Bkz., CMK m.163 – (1) Suçüstü hâli ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhuriyet savcısına erişilemiyorsa veya olay genişliği itibarıyla Cumhuriyet savcısının iş gücünü aşıyorsa, sulh ceza hâkimi de bütün soruşturma işlemlerini yapabilir. (2) Kolluk âmir ve memurları, sulh ceza hâkimi tarafından emredilen tedbirleri alır ve araştırmaları yerine getirirler

Mahkemenin geçici olarak davadan elini çektiği durma kararı ile Uyuşmazlık gerçek bir çözüme kavuşmaktan ziyade beklemeye alınmaktadır. Durma sebebinin ortadan kalkmasından sonra mahkeme davaya kaldığı yerden devam etmektedir. Dolayısıyla uyuşmazlığı esastan çözmeyen ve kanunda açıkça itiraz yasa yoluna tabi olduğu belirtilen durma kararının bir hüküm olmaktan ziyade bir “ara karar” olduğu açıktır.²²

“Soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa gerçekleşmesini beklemek üzere durma kararı verilir. (CMK m. 223).

06 Aralık 2006 tarih ve 5560 sayılı kanun²³ ile yapılan değişiklik Ceza Mahkemesi Kanunu 231. Maddenin 5. Fıkrasından itibaren hükmün açıklanmasının geriye bırakılması hakkında karar verebilme yetkisi Ceza hakimine tanınmıştır. Ceza Mahkemesi hakimi sanığa isnat edilen suçtan dolayı yapmış olduğu yargılama sonucunda verilen ceza 2 yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise hakim hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilir. Yargıtay’a göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, nihai karar veya hüküm niteliğinde değildir.²⁴ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı koşullu bir düşme nedenidir.

Yargıtay CGK’nun. 09.02.2016 tarihli kararında aynen; “*Sanık hakkında kurulan mahkumiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden ve doğurduğu sonuçlar itibariyle karma özelliğe sahip bulunan hükmün açıklanmasının bakılması kanunu, denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklere uygun davranılması halinde geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının 5271 sayılı CMK’nın 223.Maddesi gereğince düşürülmesi sonucunu doğurduğundan bu niteliğiyle sanık ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Koşullu bir düşme nedeni oluşturan “hükmün” açıklanmasının geri bırakılması” müessesesi objektif koşulların varlığı halinde mahkemece diğer kişiselleştirme hükümlerinden önce ve resen değerlendirilerek uygulanması yönünde kanaate ulaşıldığı takdirde 6008 sayılı yasadan önce işleme*

²² Bahattin Aras, **Hukuk ve Ceza Mahkemesi kararlarının birbirine etkisi**, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s.295

²³ Resmi Gazete, 26381 sayı, 19.12.2006 tarih, 5560 kanun nolu.

²⁴ Yargıtay CGK.’nun 03.05.2011 tarihli, 2011/ 4 E., 2011/79 K.Sayılı ilamı, <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>, e.t. 22.11.2021

*bağlı olmaksızın 6008 sayılı yasadan sonra da isteme bağlı olarak öncelikle uygulanması gerekecektir*²⁵ ifadelerine yer verilmiştir.

Kanaatimizce hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ceza yargılaması hukukunda niteliği itibariyle koşullu olarak düşme nedenidir. Mahkumiyet kararı olmamakla birlikte belirli bir koşullar altında gerçekleşen ceza davasını sonlandıran bir müessesesidir. Ceza muhakemesi kanununun 223.Maddesinin 1.Fıkrasında “beraat, ceza verilmesine yer olmadığı mahkumiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı hükümdür.” denmekle hükmü ve hüküm olarak nitelendirilecek bu nihai kararları tek tek saymıştır. Hem davayı sona erdirirler hem nihai karardır hem de hükümdürler. Yapmış olduğumuz bu incelemeler doğrultusunda şu hususu özellikle belirtmek gerekir ki: “medeni yargılama hukuku ve ceza muhakemesi hukukunun etkisinden bahsedebilmek için ceza muhakemesi hukukunda bir karar ve aynı zamanda bu kararın kesinleşmiş olması ve nihai bir karar olması gerekmektedir.” Mahkemelerin bekletici mesele yapmalarının asıl nedeni bu kesin hükmün yani ceza mahkemelerince verilen kesin hükmün ilerleyen aşamalarda etkisinin öngörülmesidir. Ceza muhakemesi kanunu 223. Maddesinin 2.Fıkrasında hangi hallerde berat kararı verileceği düzenlenmiştir. Buna göre; yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması, yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması, yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması, yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması, yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması hallerinde verilebilmektedir.

Berat kararları birer hüküm niteliğindedir. Bunun sebebi ise hakimin bir dosyadan el çekmesi ve hakimin bir uyuşmazlığın esaslarını araştırarak bir sonuca vardığı kararlar olmasından kaynaklanmaktadır.

Yüklenen suç işlendiğinin sabit olması halinde sanık hakkında mahkumiyet kararı verilir. (CMK madde 223/V). Mahkumiyet kararı esasa ilişkin nihai karar “hüküm” niteliğindedir. Sanığın suç işlediği tam olarak netlik kazanmadıkça mahkumiyet kararı verilemez. Mahkumiyet kararında fail hakkında cezaya hükmedebileceği gibi güvenlik tedbirine de hükmedebilir. (CMK madde 223/VI). “Yüklenen suçun işlendiğinin sabit kılınması halinde bu kararlar arasında yalnızca yaptırım bakımından fark bulunur.”

²⁵ Yargıtay CGK'nun. 09.02.2016 tarihli, 2014/71 E., 2016/42 K. Sayılı ilamı, <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>, e.t. 22.11.2021

Ceza verilmesine yer olmadığı kararlarda ise bir sanığın bir suçunu işleyip işlemediği hakkında Ceza Mahkemesi bu sanığa mahkumiyet veya beraat kararı veremez. Ceza kanununda suç olarak kabul edilen bir fiili işlemiş dahi olsa bu isnat hakkında herhangi bir ceza verilmesine yer olmadığı kararına varılabilir. Ceza muhakemesi kanununun 223. Maddesi ceza verilmesine yer olmadığı kararına verilebilecek halleri iki şekilde incelemiştir.

Buna göre; böyle bir durumda bu maddenin 3. fıkrasında sanığa kusur durumunun ortadan kalkması sebebiyle, 4. Fıkrasında ise sanığa suç işlediği durumda ceza verilmediği haller uygulanmaktadır. Ceza muhakemesi kanununun 223. Maddesinin 3. fıkrasına göre sanık ile ilgili aşağıdaki hallerde kusurunun bulunmaması sebebiyle ceza verilmesine gerek olmadığı kararı verilir.

Buna göre; yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması, yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali yada cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi, meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması ve kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi” hallerinde bu durum söz konusu olur.²⁶

Ceza muhakemesi kanununun 223.Maddesinin 4.Fıkrasında ise işlenen bir suçun suç olma durumunu devam ettirilmesine karşın aşağıdaki hallerde sanığa ceza verilmesine yer olmadığı sonucuna ulaşılır.

- Etkin pişmanlık,
- Şahsi cezasızlık sebebinin varlığı,
- Karşılıklı hakaret,
- İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı.

Kanun koyucu ceza verilmesine yer olmadığına karar verilen hallerde sanığın beraat kararı gibi suçtan tamamen aklanmasını istemez.²⁷

Örneğin meşru müdafaa halinde işlenen suç sebebiyle Fail beraat ederken meşru müdafaa da sınırın heyecan, korku veya telaş sebebiyle aşılması halinde ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerekmektedir. Ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilen hallerde esasen fail suçunu işlemiştir ve fakat çeşitli sebepler neticesinde

²⁶ ALBAYRAK, Mustafa. "Bölge adliye mahkemesi istinaf incelenmesinde düzelterek red (Onama) kararı verebilecekmi? (Ceza)", Türkiye Barolar Birliği, 2008. s.52

²⁷ Günal Kurşun, **Ceza Muhakemesinde hüküm**, 1. Basım Seçkin Yayınevi, Ankara 2016, s.137

ceza gibi ağır bir yaptırımın uygulanmasının uygun olmadığı düşüncesiyle ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi kabul edilmiştir.²⁸

Çünkü bazı durumlarda sanığa ceza uygulanmayacağı açıklandıktan sonra güvenlik tedbiri uygulanacağına karar verileceği açıklanmıştır. Bu durumla ilgili bir örnek vermek gerekirse: Akli dengelerinin de çeşitli sorunları olan akıl hastalarına herhangi bir durumda işlediği suç sebebiyle ceza uygulanmasına dahi o kişilere özgü uygulanacak çeşitli güvenlik önlemlerinin olduğunu kararına varılmaktadır.

Düşme kararı Ceza Mahkemesinin diye bir nihai kararıdır. Düşme kararı “Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde verilir. (CMK M. 223/VIII), düşme kararının verildiği haller sanığın ölümü. (TCK M.64), af (TCK M.65), dava zamanaşımı (TCK M.66 67),

Yargıtay 5. CD, 01.11.2018 tarihli kararında aynen; “5271 sayılı CMK'nın 223/9. maddesinde, 1412 sayılı CMUK'nın 253/6. maddesine paralel bir şekilde; "derhal beraat kararı verilebilecek hallerde durma, düşme veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemeyeceği" hüküm altına alınmış olup, anılan maddenin gerekçesinde de, "fiilin suç oluşturmaması veya yeni bir yasal düzenleme ile suç olmaktan çıkarılması gibi herhangi bir araştırmayı gerektirmeyen hallerde derhal beraat kararı verilebileceği"nin belirtilmesine, Ceza Genel Kurulunun 24/06/2016 gün ve 126–207 sayılı Kararı başta olmak üzere yerleşmiş uygulamasında, "zamanaşımının gerçekleşmesi durumunda derhal beraat kararı verilmesini gerektiren haller hariç öncelikle beraat değil, zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi, aksi halde, yani derhal beraat kararı verilmesini gerektiren hallerde ise zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmemesi gerektiği" görüşünün benimsenmesine, Ceza Genel Kurulunun 18/12/2012 gün ve 864-1861, 26/06/2012 gün ve 978-250 ile 23/01/2007 gün ve 254-5 sayılı Kararları başta olmak ve Özel Dairelerce de benimsenmiş olan birçok kararında da açıkça vurgulandığı gibi, yargılama yapılmasına engel olup, davayı düşüren hallerden biri olan dava zamanaşımının yargılama sırasında gerçekleşmesi durumunda, yerel mahkeme ya da Yargıtay tarafından re'sen zamanaşımı kuralı uygulanarak kamu davasının düşmesine karar verilmesinin zorunlu olmasına göre; eylemin suç oluşturmaması veya yeni bir yasal düzenleme ile suç olmaktan çıkarılması gibi herhangi bir araştırmayı gerektirmeyen bir hal, başka bir deyişle derhal beraat kararı verilmesini gerektiren bir

²⁸ Adem Sözüer, Türk Ceza Kanununda öngörülen mazeret sebeplerine ilişkin soru ve cevaplar, Hukuki Perspektifler Dergisi, Sayı 06, Mayıs 2006, s.231

durum bulunmadığından zamanaşımının gerçekleşmesi nedeniyle mahkemece re'sen ve diğer iddialardan önce davanın düşmesine karar verilmesi zorunluluğuna riayet edilerek, sanık hakkında zimmet suçundan açılan kamu davası neticesinde verilen zamanaşımı nedeniyle düşme kararına karşı sanık müdafinin temyizinde hukuki yarar bulunmadığından, vaki temyiz isteminin 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi de gözetilerek 1412 sayılı CMUK'nın 317.maddesi uyarınca REDDİNE, 01/11/2018 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.²⁹

Düşme kararı failin suçu işleyip işlemediği konusunda olumlu veya olumsuz bir karar içermez.³⁰ Düşme kararı usule ilişkin nihai bir karar niteliğindedir. Çünkü bu kararlar uyuşmazlığın esasını çözmez, suçun varlığı, yokluğu veya ceza verilip verilmeyeceği konularında herhangi bir tespit içermez.³¹ Sonuç olarak düşme kararı hüküm niteliğinde değildir.

Davanın reddi kararında ceza muhakemesi Kanununun 223. Maddesinin 7.Fıkrasına göre “Aynı fiil nedeniyle aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.” Kesin hükmün olumsuz etkisi veya derdestlik söz konusu olduğunda Ceza Mahkemesi davanın reddine karar verir. Davanın reddi kararı niteliği itibariyle usule ilişkin nihai karardır. Çünkü davanın reddi kararında Ceza Mahkemesi uyuşmazlığın esasını çözemez.³²

Ceza mahkemesi kanununun 223. maddesinin 10.Fıkrasında düzenlenmiştir. Bu fıkra göre adli yargı dışındaki bir yargı merciine yönelik görevsizlik kararı hüküm sayılır.

1.8. Medeni Yargılama ve Ceza Yargılaması Hukukunda Hükmün Kesinleşmesi

Hüküm, sözlük anlamı itibariyle Arapça bir kelime olup; Yasalara göre mahkemece bir olay veya olgunun doğuşuna etken olan sebeplerin de göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi sonucu verilen karar anlamına gelmektedir.³³ Kesin hüküm ise, adli gerçeği ifade eder. Anayasanın 138. Maddesinin 4. Fıkrasına göre yasama ve yürütme organları ile idare mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Kesin hüküm uyuşmazlığı

²⁹ Yargıtay 5.CD'nin , 01.11.2018 tarih, 2018/5907 Esas, 2018/8408 Karar Sayılı ilamı, <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> , e.t.: 23.11.2021

³⁰ İsmail Deniz, **Ceza Muhakemesinde Hüküm**, Seçkin Yayınları, 1.Baskı, Ankara 2014, s.122

³¹ Centel Nur ve diğerleri, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 10.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul Eylül 2017, s.194

³² Aras, s.194

³³ Nişanyan Sözlük, <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/h%C3%BCK%C3%BCm> , e.t. 25.11.2021

gelecek için sona erdirme ve böylelikle hukuki barışın ve yargıya güven temini için önemli bir role sahiptir.³⁴

Medeni yargılama ve ceza muhakemesi hukukunda hükmün verilmesi açısından herhangi bir fark yoktur. Uyuşmazlık çözüme kavuştuğunda hüküm verirler. Kesin hüküm aynı zamanda kendisine karşı itiraz, istinaf ve temyiz gibi kanun yolu bulunmayan ve başvuru yolları tüketilmiş hüküm demektir.³⁵

Kesin hüküm kavramı Roma hukukuna dayana bir terimdir. Hakim ister mahkumiyet ister beraat vermiş olsun taraflar arasındaki uyuşmazlığı sona erdirdiği için artık gerçeği ortaya çıkardığı anlamında “*Cesiudicata, proveritateaccipitur*” ifadesinin kullanıldığı belirtilmektedir.

Medeni yargılama hukukunda kesin hüküm ile ceza yargısındaki kesin hüküm açısından herhangi bir fark olup olmadığı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Her ne kadar farklı görüşler olsa da her iki yargı hukukunda aynı değeri taşıdığı görüşüdeyiz. Çünkü medeni yargılamada ve ceza yargılamasında kesinleşen hükmün farklı sonuçları olsa da davanın tarafları ve üçüncü kişiler tarafından etkileri aynıdır.

1.8.1. Medeni Yargılama Hukukunda Kesin Hüküm

Kesin hüküm hukuk muhakemeleri kanunu 303. maddesinde düzenlenmiştir. Kesin hükmün taraflar arasındaki uyuşmazlığı sona erdirmesi yani kesin olarak sona erdirmesi ve sonunda kesin ve itiraz edilemez nitelik kazanması amaçlanır. Şekli anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.8.1.1. Şekli Anlamda Kesin Hüküm (HMK m. 303)

Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için her iki davanın taraflarının dava sebeplerinin ve davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.³⁶

Bir hüküm davada veya karşılık davada ileri sürülen taleplerden sadece hükmü bağlanmış olanlar hakkında kesin hüküm teşkil eder. Kesin hüküm tarafların külli halefleri hakkında da geçerlidir. Bir dava dolayısı ile ortaya çıkan kesin hüküm o hükmün kesinleşmesinden sonra dava konusu şeyin mülkiyetinin taraflardan birisinden

³⁴ Pekantez, s. 255

³⁵ Kemal Gözler, Realudicato'nun Türkçesi üzerine AÜHFD, C.56, S.2, 2007, s.45-61

³⁶ İYİLİKLİ, Ahmet Cahit. " Mirasçılık (Veraset) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi , Sayı 9, 2017, s. 281

devralan veya dava konusu şey üzerinde sınırlı bir aynı hak veya ferî zilyetlik kazanan kişiler hakkında da geçerlidir. Ancak Türk Medeni Kanununun iyi niyetle mal edinmeye ait hükümleri saklıdır. Müteselsil borçlulardan biri ya da birkaçı ile alacaklı arasında yahut müteselsil alacaklılardan biri veya birkaçı ile borçlu arasında oluşan kesin hüküm, diğerleri hakkında geçerli değildir. “Şekli anlamda kesin hüküm mahkemenin nihai kararına karşı başvurulabilecek bir kanun yolunun artık kalmaması veya baştan itibaren zaten hiç bulunmaması halinde bu kararın şekli anlamda kesinleşmesidir.”³⁷

Mahkemece verilen bir hükmün kanun yolu başvurusu yapılmadan yani masrafi verilerek tebliğ ettirilmemiş bir hüküm şeklen kesinleşmeyecektir.

Yargıtay bir kararında aynen; “*Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen, yukarıda tarihi ve numarası gösterilen hüküm davacı kadın tarafından, reddedilen yoksulluk nafakası ve tazminatların miktarı yönünden; davalı erkek tarafından ise kadın lehine hükmedilen tazminatların miktarı yönünden temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü: Dosyadaki yazılara, bozmaya uygun işlem ve araştırma yapılmış olmasına, delillerin takdirinde bir yanlışlık bulunmamasına göre, davalı erkeğin tüm, davacı kadının ise aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir. Yoksulluk nafakası, boşanma hükmünün kesinleşmesi halinde ödenebilir hale gelir. Mahkemece yoksulluğa düşen kadın yararına, boşanma hükmünün kesinleştiği tarihten, kadının evlendiği tarihe kadar bu süre ile sınırlı olarak yoksulluk nafakası takdir edilmesi gerekirken, davacı kadının yoksulluk nafakası talebinin reddi doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir. SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda (2.) bentte gösterilen sebeple BOZULMASINA, bozma kapsamı dışında kalan temyize konu diğer bölümlerinin ise yukarıda (1.) bentte gösterilen sebeple ONANMASINA, aşağıda yazılı onama harcının temyiz eden davalıya yükletilmesine, peşin alınan harcın mahsubuna 267.80 TL temyiz başvuru harcı peşin alındığından başkaca harç alınmasına yer olmadığına, temyiz peşin harcının istek halinde yatıran davacıya geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık üzere oybirliğiyle karar verildi.*”³⁸ ifadelerine yer vermiştir.

³⁷ Pekcanitez, s.2055

³⁸ Yargıtay 2.HD,14.01.2021 tarihli,2020/6587 E.2021/193 K.Sayıli ilanı, <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> , e.t.24.11.2021

1.8.1.2. Maddi Anlamda Kesin Hüküm

Maddi anlamda kesin hükümden bahsedebilmek için öncelikle hükmün şekli anlamda kesinleşmesi gerekir. Maddi anlamda kesin hüküm, hükmün kararı veren mahkeme tarafından değiştirilememesi olağan kanun yollarına başvurulamaması, tekrar dava edilememesi ve daha sonra açılan davada bağlayıcı olmasını ifade eder. Bir hüküm maddi anlamda kesinleştikten ve kimin ne yönde haklı olduğu tespit edildikten sonra ikinci kez aynı dava açılmaz ve bu tartışma konusu yapılmaz. Bunun amacı hem hukuki barışın korunabilmesi hem de gereksiz yere hakimin aynı konuda karar vermesini ve çelişik kararlar çıkmasını önlemektir. Örneğin hüküm kesinleştikten sonra tekrar aynı dava açılabilse ve yeniden hüküm verilebilse idi yeniden verilecek hüküm bir önceki hükümden farklı olabilir ve ilk hüküm geçersiz kalabilirdi. Bu hem yargıya güveni hem de hukuki güvenliği ortadan kaldırırdı. Bu nedenle bir alacak davasında kesinleşen hükme göre mahkum olduğu parayı ödeyen davalı daha sonra bu ödediği parayı sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre davacı alacaklıdan geri isteyemez.³⁹

Bir hükmün maddi anlamda kesin hüküm haline gelebilmesi için öncelikle o hükmün şekli anlamda kesinleşmiş olması gerekir. Başka bir deyişle şekli anlamda kesin hüküm maddi anlamda kesin hükmün bir ön şartıdır. Bu anlamda bir dava bakımından diğer bir dava sonunda verilmiş ve kesinleşmiş hükmün kesin hüküm sayılabilmesi için her iki davanın taraflarının dava sebeplerinin (vakaların) ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.⁴⁰

1.9. Ceza Muhakemesinde Kesin Hüküm

Ceza Muhakemesi mevzuatında kesin hüküm tanımı bulunmamakla birlikte CMK madde 311 yargılanmanın yenilenmesi kanun yolları, CMK madde 272 kanun yararını bozma, CMK madde 309'da kesin hüküm ve kesinleşmeden bahsedilmiştir. Ceza mahkemesince verilen karar belli bir kronolojik safahattan sonra kesin hüküm halini alır. Tüm süjeleriyle objektif esaslara dayanarak varılmış olan hüküm karar anlamında tartışılmaz ve değiştirilemez anlamına gelmektedir.⁴¹

³⁹ Pekcanitez, s.2057

⁴⁰ Karanlı, sayfa 533- 534

⁴¹ Nurullah Kunter, Ferudun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yetkin Yayınevi, 18.Baskı, İstanbul 2010, s.279

Kesinleşen bir hükmü ancak ceza muhakemesi kanununun 311.Maddesi v.d. diğer hükümlerinden sayılan yeniden yargılama nedenleri ile ortadan kaldırabilir. Maddi gerçeğe ulaşmak ceza yargılamasının öncelikli amacı olduğu için ceza yargılamasında delil serbestisi temel kural olarak benimsenmiştir.⁴²

1.9.1. Şekli Anlamda Kesin Hüküm

Ceza davaları da hukuki niteliği itibariyle bir yargılama olduğundan; açılmış olan bir davanın mutlaka bir hükme varması ve mahkemenin davayı bitirmesi şart ve gereklidir.

Yargılamanın bir süreç olarak sona erdirmesi yani son bulması ve artık itiraz edilemez duruma gelmesi şekli anlamda kesin hükmü ifade etmektedir. Hükümün şekli kesinlik niteliğine kavuşması hükme yeni ve son bir özellik katmaktadır.⁴³

Şekli anlamda kesinleşmiş bir hükmü, hükmü veren mahkeme değiştiremeyeceği gibi kanun yollarını tüketmiş olan ceza davasının tarafları da değiştiremeyecektir. Bu durum dava ilişkisinin sona ermesinden kaynaklanmaktadır.⁴⁴

Şekli anlamda kesin hüküm bazen İstinaf yoluna veya temyiz yoluna gidilmeden kararların kesinleşmesi ile olur. Taraflar hükmü istinaf veya temyiz yoluna götürmeyebilirler ve karar şeklen kesinleşir ya da ceza muhakemesi kanununun 272.Maddesinin 3.Fıkrası (ancak sonuç olarak belirlenen 2.000 Türk Lirası dahil adli para cezasına mahkumiyet hükümlerine üst sınır 500 günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine istinaf incelemesi talebinde bulunamayacağı yazdırılır.)

1.9.2. Maddi Anlamda Kesin Hüküm

Maddi anlamda kesin hükmün içerisinde şekli anlamda kesin hükmün sağlanması gerektiğini söylemiştik. Şekli kesinlik, maddi anlamda Ceza Mahkemesinin vermiş olduğu kararın kesinleşmesinden önce gerçekleşir. Maddi anlamda kesin hüküm ancak hüküm şekli anlamda kesinleştikten sonra söz konusu olabilir. Bu konuyla ilgili Yargı

⁴² Yener Ünver ve Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s.64

⁴³ Erdener Yurtcan, **Kesin Hükümün Önleme Etkisi**, Erdener Yurtcan Kitaplığı Yayınevi, 1.Baskı, İstanbul 1973, s.19

⁴⁴ Faruk Erem, **Muhakemenin Yenilenmesi Hakkında Genel Bilgiler**, AÜHFD., Cilt.19, S.1, 1962, s.3-39

kararları ve içtihatlar maddi anlamda kesin hükmün tarafları bağlayıcı olduğunu keza hükmün şekli olarak kesinleşmesinin şart olduğunu kabul etmiştir.⁴⁵

⁴⁵ Zafer ERGÜN, İçtihatlı Hukuk Usule Mahkemeleri Kanunu, 3.Baskı, Nevzat Kitabevi, Ankara 2006, s.707-708

İKİNCİ BÖLÜM

CEZA YARGILAMASI HUKUKUNUN MEDENİ YARGILAMA HUKUKUNA ETKİSİ

Medeni yargılamada ve ceza yargılamasında nihai karar ve nihai kararın nasıl kesin hükme dönüştüğünü aşamalarını inceledik. Nihai kararın davayı sonuçlandırdığını ve kesin hüküm olarak hukuk düzeyinde yeri olduğunu öğrendik. Medeni yargılamaya etki eden ceza yargılamasındaki kesinleşen hükümlerin etkilerine kadar, nasıl, hangi koşullarda etki edecek, araştırma konusu doğrultusunda bu etkileri inceleyeceğiz. Ceza hukuku açısından suç oluşturan bir fiil Medeni Hukuk yönünden haksız fiil oluşturabilir. Bu nedenle bu haksız fiile bağlanan tazminat ve benzeri suçlarda tarafları bağlayıcı olacaktır.

2.1. Temel Kavramlar Yönünden İnceleme

Hem Hukuk hem de Ceza Yargılamasında Hakim kararını verirken somut olayın özelliklerini ayrı ayrı inceler ve soyut kurala uygunluğunu her olayın kanundaki tanımını doğrultusunda resen somut kurala uygular. Ceza Mahkemesi suçun unsurlarını, suç teşkil eden fiilin kanundaki tanımını uyup uymadığını her olay yönünden ayrı ayrı inceler. Bu safhada Ceza yargılamasına Hakim olan resen araştırma ilkesi gereği bağımsız olarak olayı araştırma yetkisi geniştir. Ancak Hukuk Hakimi Hukuk Mahkemesi ilkesi olan taraflarca hazırlama ilkesi gereği tarafların ileri sürdüğü taleplerle bağlıdır. Hukuk ve Ceza Mahkemesi birbirinden farklı usul ve ilkeler çerçevesinde karar alırlar. Bu etkinin ön plana çıktığı en temel kavram haksız fiil kavramıdır. Haksız fiilin suç teşkil ettiği durumlarda haksız fiile konu, olay hukuk mahkemesi hakiminin önüne geldiğinde ceza mahkemesi kararının etkisi önem arz eder. 6098 sayılı TBK 74.Madde Ceza Mahkemesi kararının hukuk mahkemesi kararına etkisini çok ayrıntılı bir şekilde ele almasa da haksız fiil kavramının etkilerini kısmen de olsa düzenlemiştir. Yine HMK'nın 165.Maddesinde bekletici sorun kavramı düzenlenmiş olup, bazı durumlarda olaya ilişkin olarak önem arz eden durumlarda başka bir davaya veya idari makamın tespitine ihtiyaç duyulduğu durumda uyuşmazlığın çözümü bu dava ve tespitin sonuçlanmasına bağlı ise mahkeme karar alarak davada bekletici sorun yapar.

2.2. İlgili Mevzuat Hükümleri Yönünden İnceleme

Türk hukuk mevzuatında Ceza Mahkemesi kararlarının Hukuk Mahkemesi kararlarına etkisi hususunda tam bir düzenleme yapılmamıştır. Yargıtay uygulamaları ve büyük ölçüde doktrindeki görüşler ışığında konu şekillenmiştir. Ancak bazı mahkeme kararlarının birbirlerine etkisi yönünden kısmi hükümler mevcuttur.

2.3. TBK m. 74 Bakımından İnceleme

TBK m. 74'e göre; hakim zarar verenin kusurunun olup olmadığını ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümlerine bağlı olmadığı gibi Ceza Hakimi tarafından verilen beraat kararı ile bağlı değildir. Aynı şekilde ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararda hukuk hâkimini bağlamaz.

Bu düzeleme 818 sayılı Borçlar Kanununun 53. Maddesinde; "*Hâkim kusur bulunup bulunmadığına veya haksız eylemi işleyenin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına karar vermeksizin ceza hukukunun sorumluluk kurallarıyla bağlı olmadığı gibi ceza mahkemesince verilen aklama (beraat) kararıyla da bağlı değildir. Bundan başka Ceza Mahkemelerinde kararı kusurun değerlendirilmesi ve zarar tutarının saptanması konularında da hukuk hâkimini bağlamaz*" şeklinde düzenlenmişti.

Bu iki düzenlemeyle ilgili olarak uygulamada ve doktrinde değişik düşünceler ileri sürülmüş; özellikle "hukuk hakimini bağlayan kararlar" ve "hukuk hakimini bağlamayan kararlar" olarak ikili bir ayırım yapılmıştır.

Bir düşünceye göre; 818 sayılı Kanunun 53. Maddesinin konuluş amacına bakılmalıdır. Bu maddenin konuluş amacı Ceza Mahkemesi ile Hukuk Mahkemesi arasındaki ilişkinin düzenlenmesi daha doğrusu Hukuk Mahkemesi'nin Ceza Mahkemesi karşısındaki durumunun belirlenmesidir. Ancak maddenin düzenlenmesinden de anlaşılacağı üzere mahkeme kararlarının birbirine etkisi noktasında konu bir bütün olarak ele alınmadığı gibi iki yargı usulü açısından sadece haksız fiilden doğan tazminat davalarına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Söz konusu maddenin düzenlenmiş olduğu yer; kanun sistematığı bakımından bu sonucu destekler niteliktedir.⁴⁶

⁴⁶ Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık İstanbul, Mayıs 2001, s. 5103

Bu düşünce; incelenen bu maddenin düzenlenmediği veya değinmediği başka hallerde Ceza Mahkemesi ve Hukuk Mahkemesi'nin birbirini etkileyeceği veya bağlayacağı durumlar da olabileceği ileri sürülerek eleştirilmektedir.⁴⁷

818 sayılı Borçlar Kanunu 53. maddesinde her ne kadar beraat kararları yönünden değerlendirme yapılmışsa da bu durum mahkûmiyet kararlarını da kapsamaktadır. Hukuk hakimi ceza mahkemesini hem mahkumiyet hem de beraat kararına bağlı olmaksızın haksız fiilin bütün unsurlarını sorumluluk hukuku yönünden yeniden inceleyebilir.⁴⁸

Bu takdirde hukuk hakimi ceza kararını ve arada yer alan değerlendirmeleri serbestçe göz önünde tutabilir, ondan yararlanıp ve hatta karardaki görüşe katılabilir. Ancak hukuk hâkimi görmekte olduğu dosyanın bir parçası haline gelmiş bulunan Ceza Mahkemesi kararından herhangi bir sebeple ayrılmak istediği zaman bunun gerekçelerini göstermek zorundadır.⁴⁹ Gereksiz ayrılma ise, usul hukuku yönünden bozma sebebi teşkil etmektedir.⁵⁰

Kanaatimizce 818 sayılı Borçlar Kanununun 53. maddesinin karşılığı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 74. maddesidir. Bu iki madde metninde de her ne kadar ceza mahkemesi tarafından verilen kararların Hukuk Mahkemesi hâkimini bağlamayacağı, etkilenmeyeceği yönünde bir hüküm varsa da bu maddenin genel yorumunda ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 53. maddesi düzenleme içeriği olarak birbirinin aynısıdır. Dolayısıyla bu maddenin yorumunda ve son cümlesinin zıt anlamından ve doktrindeki görüşlerden çıkarılan sonuç ise hukuk hâkiminin Ceza Mahkemesi kararlarından eğer haksız fiil aynı zamanda suç teşkil eden bir fiil olup aynı zamanda ceza yargılamasına konu olmuşsa ve bu suç teşkil eden fiil aynı zamanda hukuk hakiminin görmekte olduğu davanın konusunu oluşturuyorsa Ceza Mahkemesi kararından faydalanabilir.

Ancak hukuk mahkemesi hakimi Ceza Mahkemesi hakiminin vermiş olduğu kararından farklı düşüncedeyse bunun gerekçelerini kararında göstermek zorundadır.

⁴⁷ Recep Akcan, **Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988, s.45

⁴⁸ Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 6.Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 1998, s.821

⁴⁹ M. Kemal Oğuzman, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 1995, s.525,

⁵⁰ Eren, s.820

2.4. HMK. m. 214 Bakımından İnceleme

Medeni yargılama hukukuna ceza yargılama hukukunun etkileri sadece 6098 sayılı Borçlar Kanunu 74. Maddesinde düzenlenmemiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu 214 maddesinin ikinci fıkrasında da konuya ilişkin bir düzenleme mevcut olup, söz konusu düzenleme aşağıdaki şekildedir:

“Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi

MADDE 214- (1) Belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası dinlenmez.

(2) Ceza mahkemesince belgeyi düzenleyen hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da beraat kararı verilmiş olması, hukuk mahkemesinin belgenin sahteliğini incelemesini engellemez”

Buna göre; Ceza yargılamasında belgeyi düzenleyen hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da beraat kararı verilmiş olması Hukuk Mahkemesi'nin belgenin sahteciliğini incelemesini engellemez denilmektedir. Sahtelik iddiası hakkında yapılan kovuşturmada Ceza yargılamasında beraat kararı verilmiş olması hukuk mahkemeleri kanununun 214. maddesinin 2. Fıkrasında hukuk hakimi tarafından bağlayıcı olmayacağı değerlendirilmiştir. Ceza yargılamasında verilen beraat kararı sanığın suçu işleyip işlemediği hakkında da ceza yargılaması ilkelerinden biri olan şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması sonucu verilecek beraat kararı senedin sahte olup olmadığını açıkça göstermez. Her halükarda Ceza yargılamasında beraat kararı vermesi halinde Hukuk Mahkemesi'nin sahtecilik incelemesini yapması gerekmektedir.

2.5. Ceza Yargılaması Kararlarının Medeni Yargıda Kesin Hüküm Teşkil Etmesi

Hukuk hâkiminin bağımsızlık ilkesi ceza hukuku ile medeni hukuk amaçlarının haksız fiille suçun unsurlarının kabul ve oluşumunun her iki hukuk dalında yargılama usulü ile delillerin takdirinin farklı olmasına dayanmaktadır.⁵¹ Maddi fiilin tespitinde ceza hâkimleri daha ayrıntılı davranmakla birlikte hukuk hakimi dilerse kendi açısından yeni bir tespit ve araştırma yaptırabilir. Hemen belir failin kimliğinin tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararı hukuk hâkimini ilke olarak bağlar. Bununla birlikte hukuk hâkiminin gerekçe göstererek bundan ayrılması mümkündür.

⁵¹ Haluk Tandoğan, **Türk Mesuliyet Hukuku**, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961, s.349

Sorumluluk hukukunda uygun illiyet bağı geçerlidir. Hukuk hâkimi illiyet sorununu önce tabii illiyet sonra da uygun illiyet yönünden araştırır. Tabii illiyet maddi fiili bir sorundur. Buna karşılık uygun illiyet hukuku bir sorundur. Bu bakımdan, hukuk hakimi uygun illiyet bağının mevcut olup olmadığını, ceza kararından bağımsız olarak inceleyebilir. Keza, Ceza Mahkemesi kararında sorumluluk hukukunda geçerli hukuka aykırılık kavramı esas alınmışsa bu hukuk hakimini bağlar. Hiç şüphesiz hukuk hakimi ceza kararına bu yönden de serbestçe inceleyebilir. Kararın mahkûmiyet veya beraat kararı olması sonucu değiştirmez.⁵²

Her ne kadar Ceza Mahkemesi kararları hukuk hakimi bakımından bağlayıcılığı olmasa da ceza yargılaması medeni yargılama hukukunda kesin hüküm teşkil edecek bazı düzenlemeler yapmıştır.

2.5.1. TCK. m. 73/7 Fıkrası Bakımından Kesim Hüküm Teşkil Etmesi

Ceza yargılamasında maddi anlamda kesin hükmün medeni yargılama hukukunda etki göstermesi için davanın tarafları, sebebi ve konusunun aynı olması gerekir. Ceza yargılamasında ve Medeni yargılama da taraflar birbirinden farklıdır. Ceza Muhakemesi hukukunda Cumhuriyet Savcısı soruşturmayı takip eder ve kamu davasını açar (CMK m. 170/I). Medeni yargılama da tarafların aralarındaki Uyuşmazlık “özel” hukuktan doğan taleplerin karşılanmasıdır. Ceza yargılamasının ve Medeni yargılamanın konuları da aynı değildir. Ceza davasında işlenen bir suç mevcut olup, medeni yargılama da tarafların talepleri ve ulaşılmak istenen sonuç vardır. Hem hukuk mahkemesinde hem Ceza Mahkemesinde yargılamaya konu olan dava sebebi de kural olarak aynı değildir. Ancak bazı durumlarda davanın sebebi konusu tarafları aynı olabilir.

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan düşme nedenleri TCK 64. madde ile 75. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bunlar:

- TCK madde 64 Sanığın ölümü
- TCK madde 65 af
- TCK Madde 66 dava zamanaşımı
- TCK madde 73 uzlaşma ve şikayetten vazgeçme
- TCK madde 75 ön ödeme

⁵² Eren, s. 821-822

Düşme nedenlerinin varlığı halinde (CMK. m. 223/8'e göre) davanın düşmesine karar verilir.

Davanın düşmesine veya reddine ilişkin kararlarda mahkeme suçun varlığı veya yokluğu veya cezanın verilip verilemeyeceği konularında bir tespit bulunmamaktadır. Bu gibi hallerde mahkeme uyuşmazlığı esastan çözümlenmeden yargılama yöntemine ilişkin nedenlerden dolayı yargılamaya son vermektedir. Bu nedenle bu tür kararların gerçek anlamda bir hüküm olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre bütün kararlar uyuşmazlığı dolaylı olarak çözümlenmektedir. O halde bu kararlar görünüşte son kararlardır. Diğer bir görüşe göre gerçek anlamda kararlar ise yargılama sonucunda verilir. Ancak bu kararların duruşmanın başında da verilmesi mümkündür. Dolayısıyla söz konusu kararlar gerçek anlamda hüküm sayılmazlar.⁵³

Türk Ceza Kanununda düşme nedenlerinden sayılan 73. maddenin 7. Fıkrası suçtan zarar gören şikâyetten vazgeçmiş ise ve bu esnada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklanmış ise artık hukuk mahkemesinde dava açamayacağına ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Şikayetten vazgeçme aynı zamanda şahsi haklardan da vazgeçmeyi intiva ediyorsa artık ceza mahkemesinde verilen kesin hüküm hukuk mahkemesini bağlayacaktır.

2.5.2. Senette Sahtecilik Davası Bakımından Kesin Hüküm Teşkil Etmesi

Hukuk Muhakemeleri Kanununun 214/2. fıkrasında senetle sahtecilik davasında ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet kararı hukuk mahkemesini nasıl etkileyeceği hususunda TBK. m. 74'teki gibi bir belirsizlik hakimdir. Ancak HMK. m. 214/2'nin zıt anlamından hareket edildiğinde ulaşılabilecek sonuç ceza mahkemesinden verilen hükmün diğer türleri bakımından da hukuk mahkemesinin bununla bağlı olmasıdır.⁵⁴

Yargıtay 26.11.2015 tarihli bir kararında aynen; *“Ceza Mahkemesinin mahkumiyet kararı ve belirlenecek maddi olgular yukarıda anılan kanun hükmü gereği hukuk hakimini de bağlar. Sözleşmenin altındaki imzanın davacıya ait olmamasına rağmen davalının yönetim kurulu başkanı olduğu şirket tarafından Davacı aleyhine haksız takip yapılması takibe bağlı olarak davaların açılması davacının kişilik haklarına saldırı nedeniyle manevi yönden zarar görmesine neden olmuştur. Ayrıca davalının D.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı olması ve hakkında Ceza Mahkemesine özel belgeden*

⁵³ Nur Centel ve Hamide Zafer, **Ceza Mahkemesi Hukuku**, 4.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul Ekim 2006, s.643-644

⁵⁴ Pekcanitez, v.d, s. 2083

*sahtecilikten mahkûmiyet kararı verilmesi sebebiyle davalının hukuki sorumluluğu da vardır.*⁵⁵” ifadelerine yer vermiştir.

Sahtecilik suçu nedeniyle mağdur olan kimselerin bu zararı için Hukuk Mahkemesinde açtığı dava da sahtecilik nedeniyle verilen mahkûmiyet kararı bağlayıcı niteliktedir.

2.5.3. Yaş Düzeltmeye İlişkin Verilen Kararlar Bakımından Kesin Hüküm Teşkil Etmesi

Ceza Muhakemesi Kanununun 218. maddesinin 2.fıkrasında; “Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespiti ile ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde mahkeme ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü verir” düzenlemesine yer verilmiştir. Kanunda geçen ve atıf yapılan ilgili kanun ise Nüfus Hizmetleri Kanunudur. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre nüfus kütüklerindeki kayıtlar ancak kesinleşmiş mahkeme hükmü ile düzeltilebilir (NHK. m. 35) Nüfus kayıtlarının düzeltilmesi için açılacak davada görevli mahkeme Nüfus Hizmetleri Kanununa göre asliye hukuk mahkemesidir. Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 25.12.2013 tarihli kararında aynen; “İşin esasına girilmeden önce somut olayda sulh hukuk mahkemesinin mi yoksa Asliye Hukuk mahkemesinin mi görevli olduğu hususu ön sorun olarak tartışılmış, azınlıkta kalan bir kısım üyeler Hukuk Muhakemeleri kanunu (HMK) “çekişmesiz yargı işleri” 382.Maddenin 2.Fıkrasının a-2.Bendinde “ad ve soyadının değiştirilmesi” davalarının çekişmesiz yargı işlerinden sayıldığı bu nedenle eldeki davada Sulh Hukuk Mahkemesinin görevli olduğunu ileri sürmüşlerse de bu görüş; HMK’nın 383.Maddesine göre; “çekişmesiz yargı işlerinde görevli mahkeme aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece Sulh Hukuk Mahkemesinin olduğu 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri kanununun 36.Maddesinin 1.Fıkrası a.Bendine göre nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları düzeltmeyi isteyen şahıslar ile ilgili kısmi dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcılarını tarafından yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemesinde açılır.” “hükmü içerdiği bu nedenle nüfusta soyadı değişikliği davalarının Asliye Hukuk Mahkemesinde

⁵⁵ Yargıtay, 4.HD’nin.26.11.2015 tarihli E.2015/11693, K.2015/13705, sayılı ilamı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>, e.t:25.11.2021

açılması gerektiği gerekçesi ile kurul çoğunluğu tarafından kabul edilmemiş ve ön sorun bu şekilde aşılmıştır.⁵⁶ İfadelerine yer verilmiştir.

Ceza Mahkemesinde devam eden bir davada yaş düzeltme ile ilgili vermiş olduğu karar Hukuk Mahkemesi nezdinde kesin hüküm niteliğindedir. Bu karar her halükarda Hukuk Mahkemesi nezdinde de kesin delil kabul edilmek zorundadır.⁵⁷

Derdest bir dava sırasında Ceza Mahkemesinde yaş tespitine ilişkin bir durum söz konusu iken Hukuk Mahkemesine de aynı talepte bulunulmuş ise Hukuk Mahkemesinin görevli olduğu kuralına istisna teşkil etmektedir. Görevli mahkeme ceza mahkemesidir. Bu yaş tashihi ile ilgili meseleyi öncelikle çözmekte görevlidir.

Yargıtay 23.02.2017 tarihli bir kararında aynen; “İstanbul 2.Çocuk Ağır Ceza mahkemesinin “2013/172 esasına kaydan açılan Kamu davasında... Çocuk Recep Güler'in kemik yaşının tespiti amacıyla adli tıp Kurumu'ndan rapor alındığı, 17 Aralık 2014 tarihli rapora göre çocuğun suçun işlendiği 15 Mart 2013 tarihi itibarıyla 15 yaşını bitirdiği 16 yaşın içerisinde olduğu bildirilmiştir. UYAP kayıtlarına göre ise dosyanın derdest yani kesinleşmemiş olduğu görülmüştür. 5271 sayılı ceza muhakemeleri kanununun 218.Maddesinin 2.Fıkrası hükmü uyarınca kovuşturma evresinde mağdur ya da Sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespiti ile ilgili bir sorunla karşılaşılması durumunda mahkemenin ilgili yasada belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü vermesi gerekir. Buna göre Asliye Hukuk mahkemesince doğum tarihinin düzeltilmesi ile ilgili davaya İstanbul 2.Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde katılmak üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken.”⁵⁸ İfadelerine yer vermiştir.

Soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısı yetkili olduğundan CMK m. 218/2’de, “kovuşturma aşaması” denildiğinden soruşturma aşamasında yaş tashihi ile ilgili görevli mahkemeler hukuk mahkemeleridir. Ancak 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri kanununun 36.Maddesinin 1.Fıkrasının (b) bendi anayasa mahkemesince iptal edilmiştir. Anılan iptal kararında; kararının resmi gazetede yayımlandığı tarihten sonra yayımlanmış olan bazı bilimsel eserlerde Nüfus Hizmetleri Kanunu 36. Maddesinin 1.Fıkrasının (b).Bendinin iptal edilmemiş gibi inceleme yapılarak ceza mahkemesinden verilen yaş

⁵⁶ Yargıtay HGK., 25.12.2013 tarihli, 2013/464 E., 2013/1698 Kararı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t: 26.11.2021

⁵⁷ Aras, s. 235

⁵⁸ Yargıtay, 8.HD, 23 Şubat 2017, 2017/7897 E., 2017/2397 Kararı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.:28.11.2021

düzeltilme kararlarının hukuk mahkemesinde maddi anlamda kesin hüküm etkisine sahip olduğu kanaatimizce hatalı olarak belirtilmektedir.⁵⁹

Anayasa mahkemesinin iptal kararında belirttiği gibi bir düzenleme Nüfus Hizmetleri kanununun 36. Maddesinin 1.fikrasının (b) bendinde yeni bir düzenleme yapılmıştır.⁶⁰ Bu değişiklik sonrası “haklı sebeplerin bulunması halinde aynı konuya ilişkin düzeltme yapılması hâkimden istenebilir” Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile buna istinaden kanunda yapılan değişikliğin temel hak ve hürriyetlerin kullanılması açısından yerinde olduğu düşüncesindeyiz.

2.6. Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesinde Kesin Hüküm Oluşturmadığı Durumlar

Bu başlık altında, ceza mahkemesi tarafından verilen bazı kararların tarafları, konusu ve sebepleri benzer olsa dahi Hukuk Mahkemesinde kesin hüküm oluşturmayacağı durumlar incelenecektir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, şahsi dava yoluyla ceza mahkemesinde tazminat talep etme Kurumunu kaldırmıştır.

2.6.1. HMK. m. 214’e İlişkin Durum

Hukuk muhakemeleri kanununun 214. maddesinin 2. fıkrası “Ceza Mahkemesince belgeyi düzenleyen hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da beraat kararı verilmiş olması Hukuk Mahkemesinin belgenin sahteliğini incelenmesini engellemez” düzenlemesini getirmiştir. Madde metninden anlaşılacağı üzere sahtelik iddiası ile Ceza Mahkemesi tarafından kovuşturma başlatılmış bir senedin yargılaması sonucu dava sonunda ceza verilmesine yer olmadığı kararı veya beraat kararı verilmiş olabilir. Ancak taraflarca senedin iptali hakkında hukuk Mahkemesinde dava açılmışsa bahsedilen Ceza Mahkemesi kararları Hukuk Mahkemesinin senedin iptali hakkında vereceği kararı etkilemeyecektir. Hâkim burada tamamen kendine özgü, bağımsız yargılamayı yaparak sonuca ulaşacaktır.

2.6.2. TCK. m. 73 /7.Fıkrasındaki Düzenleme

Türk Ceza Kanununun 73.Maddesinin 7.Fıkrasına göre kamu davasının düşmesi suçtan zarar gören kişinin şikâyetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve kişi

⁵⁹ AYM,’nin 30 Mart 2012, 2011/34 E., 2012/48 K., RG. 06.10.2012 tarih, S.28433

⁶⁰ “19 Aralık 2017 tarih 7039 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ise bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun” RG. 03.11.2017 tarih, S.30229,

vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açılmış ise artık Hukuk Mahkemesine dava açması mümkün değil.⁶¹

Ancak her ne kadar Ceza Mahkemesinde şikâyetten vazgeçmişse ayrıca şahsi haklarından da vazgeçtiğine dair bir açıklama mevcut değilse her ne kadar ceza mahkemesi kanununun 223.Maddesinin 2.Fıkrasına göre bu şikâyetten vazgeçme kamu davasının düşmesi neden olsa da suçtan zarar gören Hukuk Mahkemesinde dava açmasında herhangi bir sakınca olmayacaktır.

2.7. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Kararın Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmesi

Ceza yargılamasında maddi gerçek soruşturulurken delil serbestisi ilkesi uygulanır. Medeni Yargılama hukukundan daha fazla olanağa sahiptirler. Ceza Mahkemesi hakimi resen araştırma ilkesi gereği bazı hususları kendiliğinden araştırır. Ancak Ceza Yargılaması kamu menfaatinin daha üst düzeyde olması ceza soruşturması ve kovuşturmasının devlet eliyle yürütülmesini ceza yargılamasına farklı bir boyut katmaktadır. Hukuk mahkemeleri kanununun m.204 şöyledir;

- 1- İlamlar ile düzenleme şeklindeki noter senetleri sahteciliği ispat olmadıkça kesin delil sayılırlar.
- 2- İlgililerin beyanına dayanılarak noterlerin tasdik ettikleri senetlere diğer yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgeler aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil sayılırlar.
- 3- Mahkeme yukarıdaki belgelerden biri hakkında şüphe uyandıran bir hal görürse ilgili daireden açıklama isteyebilir.

HMK m.204’de bahsedilen ilam hem ceza mahkemelerince hem de hukuk mahkemelerince verilmiş olan kesinleşmiş mahkeme hükümlerini anlatmaktadır. Kesin delil geçmişte olmuş bir durumun, bir ilişkinin veya bir olayın mahkeme önünde nasıl ortaya çıktığını belirleyen kabulü zorunlu bir araçtır.⁶²

Kanunda HMK m.204’ün 1.Fıkrasında yer alan bu ilamların aksi ispat edilinceye kadar kesin delil sayılacağı anlamına gelmektedir. Yargıtay kararlarında kesinleşmiş

⁶¹ Aras, s.263

⁶² Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, **Medeni Usul hukuku**, 20.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 387

Ceza Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı açıklanırken kesin delil kavramı kullanılmaktadır.

*Ceza mahkemesinde verilen beraat kararı hukuk hakimini bağlamaz ise de hukuk hakiminin bu bağımsızlığı sınırsız olmayıp Ceza Mahkemesi'nin maddi vakaların belirlenmesine dair mahkumiyet kararı hukuk hakimi yönünden bağlayıcı olup taraflar yönünden kesin delil taşıyacaktır.*⁶³

*Bir Ceza Mahkemesi'nin Uyuşmazlık konusu olayın tespitine diğer bir deyişle maddi olgulara ilişkin saptamasının aynı konudaki Hukuk Mahkemesi'nde de kesin delil oluşturacağı açık olduğundan dava konusu olayda Ceza Mahkemesi'nde üzerine atılı suçtan suçu işlemediği gerekçesiyle beraat eden sanık hakkında verilen beraat kararı hukuk hakimi yönünden kesin delil teşkil edeceğinden davalı hakkında açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken kısmen kabulüne karar verilmesi doğru görülmüştür.*⁶⁴

2.7.1. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Mahkumiyet Kararının Haksız Fiilin Tespiti Açısından Kesin Delil Teşkil Etmesi

6098 sayılı TBK m.74'te hukuka aykırı fiil kavramı yönünden bir düzenleme bulunmamaktadır. Yani haksız fiilin unsurlarından olan hukukça aykırı fiilden bahsedilmemektedir. Öğretide genel kabul edilen görüş maddenin karşıt anlamından çıkmaktadır. Hukuka aykırı fiilin gerçekleştiğine dair mahkumiyet hükmü ile hukuka aykırı fiilin meydana gelmediğine ilişkin veyahut ceza mahkemesince sanık tarafından işlenmediğinin tespit edilmesi halinde verilen beraat kararı hukuk hakimini bağlayacağı görüşü vardır. Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarda Ceza Mahkemesinin mahkumiyet kararının maddi olgular bakımından hukuk mahkemesini bağlayacağını belirtmiştir.⁶⁵

Türk Borçlar Kanununun 74.Maddesinde yer alan düzenleme çok açıktır. “Hakim zarar verenin kusurunun olup olmadığı ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı

⁶³ Yargıtay, 4.HD'nin , 28 Şubat 2017 tarihli, E.2016/12461, K.2017/1207 sayılı ilamı https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KIBB_e.t: 28.11.2021

⁶⁴ Yargıtay, 3.HD'nin , 22 mart 2012 tarihli E.2012/2417, K.2012/7591 sayılı ilamı <https://www.lexpera.com.tr/>) e.t.:28.11.2021

⁶⁵ Yargıtay, 10.HD'nin , 15.12.2008 tarihli 2008/8431 E., 2008/33693 Karar sayılı ilamı, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> e.t.:1.12.2021

hakkında karar verirken ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi Ceza Hakimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde ceza hakiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hakimini bağlamaz.”denilmektedir.

Ancak dikkat edilirse söz konusu bu düzenlemede yer verilen bu hususlar arasında Ceza Mahkemesi'nin maddi fiilin gerçekleşmesine, fiili belli bir kişinin işlemiş olduğuna, fiilin suç teşkil ettiğine, failin mahkumiyetine dair kararı sayılmamıştır. Bu sebeple ve mefhum-u muhalifinden (karşıt kanıt yorumu) hareket ederek anılan yönler itibariyle Ceza Mahkemesi kararının Hukuk Mahkemesi için bağlayıcı (kesin delil) olduğu söylenebilir. Hatta bu akıl yürütmeyi genelleştirmek suretiyle haksız fiil hukukunun dışında da yapmak belli bir vakanın mevcut olduğuna yahut olmadığına vakia belli bir kişiden sadır olup olmadığına keza fiilin suç teşkil ettiğine yahut etmediğine dair Ceza Mahkemesi kararını Hukuk Mahkemesi içinde bağlayıcı kabul etmek gerektiği söylenebilir. Bundan hareketle örneğin bir senedin sahte olmadığına ilişkin Ceza Mahkemesi kararı kesin hüküm halini aldıktan sonra bu kararın maddi vakia boyutu itibariyle Hukuk Mahkemesi içinde bağlayıcı (kesin delil) olması gerekir.⁶⁶

Ancak başka bir görüş ise hukuk hakimi ceza mahkemesi kararı karşısında her şeyden önce kusurun varlığı ve derecesi yönünden bağımsızdır. Ceza mahkemesi kararının mahkumiyet veya beraat kararı olması sonucu değiştiremez. Bu durum zararın miktarının tayini yönünden de aynıdır. Mesela Ceza Hakimi failin işlediği zimmet suçundan bir milyar liralık bir zimmete hükmederken hukuk hakimi zararın miktarını serbestçe tayin edebilir.⁶⁷

Yine benzer bir görüşe göre tekrar birleştirelim ki (mülga Bk. 53 madde) haksız fiilin yalnız kusur unsurundan söz etmekte, buna karşılık fiil, illiyet bağı ve hukuka aykırılık unsurlarından söz etmemektedir. Ancak sözü geçen maddedeki sayım “tüketici” biçimde olmayıp sadece örnek niteliğindedir. Bu nedenle haksız fiilin bu unsurları yönünden de hukuk hakiminin bağımsızlığını kabul etmek gerekir.⁶⁸

Yine bir başka görüşe göre benzer olmakla birlikte, maddi fiilin tespitinde ceza hükümleri daha ayrıntılı olup, hukuk hakimi dilerse kendi açısından yeni bir tespit ve

⁶⁶ Pekcanitez, v.d., s.2076

⁶⁷ Eren, s.821

⁶⁸ Eren, s.821

araştırma yapabilir. Keza Ceza Mahkemesi kararında, sorumluluk hukukunda geçerli olan bir hukuka aykırılık kavramı esas alınmışsa, bu hukuk hakimini bağlar. Hiç şüphesiz hukuk hakimi ceza mahkemesi kararını bu yönden de serbestçe inceleyebilir. Kararın mahkumiyet veya beraat olması sonucu değiştirmez.⁶⁹

Kanaatimizce yerleşik Yargıtay içtihatlarında da belirttiği üzere hukuk hakiminin ceza mahkemesi kararındaki maddi olgularla ve maddi fiil ile bağlı olduğuna katılmak gerekir.

Hukuk hakimi Ceza mahkemesince sağlanan maddi olaylarla bağlı olup orada belirlenen kusur oranlarıyla bağlı değildir. Hukuk hakimi Ceza mahkemesinde belirlenen maddi olgularla bağlı bulunduğu Ceza Mahkemesinde belirlenen maddi olgularla bağlı bulunduğu; Ceza Mahkemesinde olayda kusurlu bulunduğu ilişkin maddi olguda kesinleşmiş olmakla davalı Selahattin yönünden İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda uzman bilirkişilerden Ceza Mahkemesinde kesinleşen maddi olgulardan da gözetilmesi sureti ile alınan kusur raporu ile davalı Selahattin'in kusur oranında belirlendiği de gözetilerek suç olacağından sorumluluğuna karar verilmesi gerekirken hakkındaki davanın reddine karar verilmesi hatalıdır.⁷⁰

2.7.2. Ceza Yargılaması Sonunda Verilen Mahkumiyete İlişkin Kararın Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmemesi Durumu

Ceza Muhakemesinin Mahkumiyete İlişkin Kararının Hukuk Mahkemesinde Kesin Delil Teşkil Etmemesi Durumu 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun 74.Maddesinin karşıt anlamından çıkarılmaktadır. Haksız Fiil aynı zamanda suç teşkil ettiğinde Ceza Mahkemesi tarafından vakıa'ya ilişkin tespitler Hukuk Hakimini bağlamayacaktır. Ancak vakıa ile Hukuk Hakimi bağlıdır.

⁶⁹ Eren, s.821

⁷⁰ Yargıtay, 10.HD'nin 14.02.2015 tarihli, 2005/132 E., 2005/721 Karar sayılı ilamı <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> e.t.:12.12.2021

2.7.3. Ceza yargılaması sonucunda verilen Mahkumiyet Kararının Kusurun Takdiri Bakımından Kesin Delil Teşkil Etmemesi

6098 sayılı TBK madde 74 mülga 818 sayılı borçlar kanununun 53.Maddesini kapsamaktadır. TBK m.74;

Hakim zarar verenin kusurunun olup olmadığı ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi Ceza Hakimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde ceza hakiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hakimini bağlamaz.

Hukuk Mahkemesi hakimi kusurun takdiri bakımından serbesttir.

Kusur hukuk düzeninin kınadığı bir davranıştır. Medeni yargılamadaki sorumluluk anlayışı ile Ceza yargılamasındaki sorumluluk anlayışı birbirinden farklıdır. Yargıtay içtihatlarında hukuk hakiminin ceza hukukunun sorumluluğa ilişkin kuralları ile bağlı olmadığını kusurun takdiri konusunda bağımsız olduğunu kabul etmiştir.

Borçlar kanununun 53.Maddesi gereğince hakim kusur olup olmadığına karar vermek için ceza hukukunun sorumluluğa ilişkin hükümleri ile bağlı olmadığı gibi ceza mahkemesince verilen beraat kararı ile de mukayyet değildir. Bundan başka ceza mahkemesinin kararı kusurun takdiri yönünden de hukuk hakimini bağlamaz. Olayda Ceza Mahkemesine açılan dava sonunda suç unsuru bulunmadığından beraat kararı verilmiş ise de, bu karar az önce değinildiği gibi hukuk hakimini ağılamaz.Kaldı ki sanıklara ihmal suçu isnat olunmuştur.Ceza kanunu gereğince ihmal suçu cürüm olduğundan failin kastının bulunması şarttır. Halbuki özel hukuk yönünden sorumluluk için kasıt dışındaki kusur halleri de diğer haksız eylem unsurları ile birlikte yeterlidir.⁷¹

Kanaatimizce hukuk hakimi kusurun taktiri yönünden bağımsız olup ceza mahkemesindeki mahkumiyet kararında ki kusurun varlığına ilişkin olguyla bağlıdır. Hukuk Hakimi kusurun takdiri yönüyle bağımsızdır. Şöyle ki kusurun takdirine, kusurun oranı, kusurun derecesi, miktarı gibi konular girmektedir.

⁷¹ Yargıtay, 11.HD'nin. 09.05.1974 tarih, 1974/956 E., 1974/1602 K.Sayılı ilamı, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> e.t.: 23.12.2021

2.7.4. Ceza yargılaması sonucunda verilen Mahkumiyet Kararlarının Zararın Miktarı Açısından Kesin Delil Teşkil Etmemesi

Zarar kişinin mal varlığı değeri ile şahıs varlığı değerlerinde iradesi dışında meydana gelen eksilmeye denir.

Meydana gelen zarar ilk olarak mal varlığı ve şahıs varlığı zararları diye haksız fiilin yöneldiği varlığın türüne göre bir ayrıma tabi tutulabilir. Haksız fiil zarar görenin malvarlığına yönelmişse mal varlığı (Örneğin; bir esnafın iş yerine taş atarak camını kırmak ya da hırsızlıkla başkasına ait telefonu çalmak v.s.) şahıs varlığına yönelmişse şahıs varlığı zararından (Örneğin; kolun kırılması) söz edilecektir.

Ceza yargılaması sonucunda fail (zarar veren) sanık hakkında mahkumiyet kararı vermesi sonucunda suçtan zarar gören sonucu beklemeden yahut karardan sonra hukuk mahkemesinde tazminat yoluna gidebilir. İşlenen fiil yani haksız fiil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa bu suç sonucunda, bir zarar meydana gelmişse zararın miktarını Hukuk Mahkemesi belirleyecektir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun m.74 gereğince Ceza Hakimisi kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hakimini bağlamaz şeklinde düzenleme mevcuttur. Hukuk Mahkemesi zararın olup olmadığını ve miktarını bağımsız bir şekilde takdir edecektir. “Yargıtay’ın vermiş olduğu kararların çoğunda zararın miktarı yönünde verilen ceza mahkemesi kararlarının Hukuk Mahkemesi yönünden bağlayıcı olmadığını öngörmektedir.”⁷²

Zararın belirlenmesi hususunda ceza yargılaması ile medeni yargılamanın birbirinden farklı özellikleri mevcuttur. Örneğin ceza yargılamasında yaş küçüklüğü, sağır ve dilsizlik, yaşlılık, daha az ceza takdir edilmesine yol açar yani cezayı hafifletir. Buna karşı medeni yargılamada buna benzer sebepler tazminatın daha az verilmesine neden olmaz. Ceza yargılamasında, suç işleyen failin cezalandırılması için kusurun belli bir oranı ihtiva etmesi gerekir. Oysa çok basit ihmali hareket bile medeni yargılamada tazminat sonucunu doğurur.

Borçlar Kanununun 53 üncü maddesi hükmüne göre; hukuk hakimi, (... kusur olup olmadığına karar vermek için ceza hukukunun mesuliyete dair hükümleri ile bağlı olmadığı gibi... kusurun takdiri ve zararının miktarını tayin...) hususunda da ceza mahkemesi kararı ile bağlı değildir. Ceza ve Hukuk Mahkemeleri kararları arasındaki ilişkiyi düzenleyen Borçlar Kanununun sözü geçen hükmü Hukuk

⁷² Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2.Baskı, Dora Yayınları, Ankara 2013, s.85

Hakimi ceza mahkemesinin kesinleşen kararı karşısında maddi hukuk bakımından kural olarak bağımsız kılmaktadır. Kanun koyucu cezayı müstelzim hükümlerle tazminatı öngören hükümleri sevk ederken, daima yekdiğerinden farklı görüşlerle hareket etmiş bulunmaktadır. Bu itibarla Medeni Hukuktaki ve ceza hukukundaki hal suretleri ve özellikle mesuliyet şekilleri birbirinden farklı olacaktır. Zarar ve ziyana karar verecek olan hukuk hakimi ceza hukukunun mesuliyete mütedair hükümleri ile bağılı değildir. Keza, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hükümleri bir çok noktalarda ve özellikle delillerin takdirinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan ayrı prensipleri ihtiva etmektedir (Andreas von Tuhr. Borçlar Hukuku, Cilt 1, Cevat Edege Tercümesi, Sayfa 412, OSER - Schönerberger, Dr. Recai seçkin Tercümesi Sayfa 490). Borçlar Kanununun 41, 43, 44, 47, 49, 50 ve özellikle 53.Maddesi hükümleri, hukuk hakiminin ceza mahkemesince tespit olunan kusur derecesi ile ve oradaki delillerle bağılı olmadığı ilkesi ile sevk edilmiş bulunmaktadır. Olayda söz konusu olan Borçlar Kanununun 53 üncü maddesi hükmü ile kanun koyucunun ortaya koyduğu ilke, hukuk hakiminin varacağı sonuçta bağımsız olduğu hususudur. Şurasını hemen belirtmek yerinde olur ki, hukuk hakiminin bu bağımsızlığı, sınırsız bir bağımsızlık değildir. Her ne kadar ceza hakiminin mahkumiyet ve beraate ilişkin olarak verdiği karar kusurun var olup olmadığı veya nispeti, zarar miktarı, temyiz kudreti ve illiyet bağı... gibi hususlarda hukuk hakimini bağlamaz ise de her mahkumiyet kararı o fiilin hukuka aykırılığını tespit etmesi bakımından hukuk hakimini bağlayıcı vasıftadır.⁷³

Borçlar Kanunu'nun 77. maddesine göre hakim kusur olup olmadığına karar vermek için ceza hukukunun mes'uliyete dair hükümleriyle bağılı olmadığı gibi ceza mahkemesinde verilen beraat kararı ile bağılı değildir. Bundan başka ceza mahkemesi kararı, kusurun takdiri ve zararın miktarının tayini hususunda dahi hukuk hakimini bağlamaz. Ceza ve Hukuk Mahkemeleri kararları arasındaki ilişkiyi düzenleyen Borçlar Kanununun sözü geçen hükmü, Hukuk Hakimini ceza mahkemesinin kesinleşen kararı karşısında maddi hukuk bakımından kural olarak bağımsız kılmaktadır. Borçlar Kanunu'nun 53. maddesi hükmü ile kanun koyucunun ortaya koyduğu ilke, hukuk hakiminin varacağı sonuçta bağımsız olduğu

⁷³ YHGK, 05.04.2000 tarih, 2000/9726 E., 2000/741 K.,Sayılı kararı, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> e.t.:24.12.2021

*hususudur. Ancak hukuk hakiminin bu bağımsızlığı sınırsız bir bağımlılık değildir. Her ne kadar ceza hakiminin mahkumiyet ve beraata ilişkin olarak verdiği karar kusurun var olup olmadığı veya oranı, zararın miktarı, temyiz kudreti ve illiyet bağı gibi hususlarda hukuk hakimini bağlamaz ise de her mahkumiyet kararı o fiilin hukuka aykırılığını tespit etmesi bakımından hukuk hakimini bağlayıcı vasıftadır.*⁷⁴

2.7.5. Ceza Yargılaması Sonunda Verilen Mahkumiyet Kararının Kusur İle Zarar Arasındaki Nedensellik Bağının Oluşması Hususunda Kesin Delil Teşkil Etmemesi

Hukuki sorumluluğu doğuran unsurlar arasında illiyet bağı büyük bir önem taşır. İlliyet bağı sorumluluğun asli şartı tazminat hukukunun temel ilkesi olarak görülür. Bu şart olmaksızın bir kişinin sorumluluğu düşünülemez. İnsan düşüncesinin bir kanunu olan illiyet kavramı zararlı söz konusu davranış veya olay arasında bir sebep sonuç bağının bulunmasını gerektirir.⁷⁵

Ceza Mahkemesi tarafından verilmiş olan mahkeme kararının illiyet bağı hususunda hukuk mahkemesini bağlayıp bağlamayacağı hakkında öğretide iki görüş mevcuttur. Ceza yargısında illiyet bağı suçun unsurlarından hareket ve sonuç arasındaki nedensellik bağından ibarettir. Bir görüşe göre Ceza yargılaması sonucu suçun sanık tarafından işlendiğine dair tespitin hukuk mahkemesini bağlayacağı yönündedir. Türk borçlar kanununun 74.Maddesinin karşıt anlamı bu sonuca elverişli olduğu yönündedir. Diğer görüş ise ceza mahkûmiyeti hükmünün Hukuk Mahkemelerinde açılacak şahsi hak davasında veya tazminat davalarında kusur ile zarar arasında uygun illiyet bağının (Nedensellik Bağının) olup olmadığına ilişkin kesin delil niteliği olmadığı ileri sürülmektedir. Yaptığımız inceleme neticesinde oluşan kanaatimizce gerek ceza hukuku gerekse borçlar hukukundaki illiyet bağı kavramı birbiriyle uyuşmaktadır. İlliyet bağının kesilmesi halinde hem ceza hukuku hem de borçlar hukuku bakımından sorumluluğun mevcut olmayacağını kabul etmek gerekir. Ancak şu husus göz ardı edilmemelidir ki haksız fiil sorumluluğunu bahsetmek için zararlı bir sonucun ortaya çıkması gerekir. Lakin ceza hukuku açısından suç teşkil eden fiilin oluşması için kesin

⁷⁴ YHGK'nun .., 10.01.1975 tarihli, 1971/406 E., 1975/1 Kararı, <https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri> e.t.:27.12.2021

⁷⁵ Yargıtay,21.HD'nin ..,18.03.2010 tarihli, 2009/3121 E.,2010/2935 K.ararı<https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri>,e.t.:27.12.2021

illiyet (Nedensellik bağı) yani dolaysız illiyet bağı gereklidir. Bu yönde Yargıtay kararı bulunmaktadır.⁷⁶

Noterin bir kamu hizmeti ifa ettiği de dikkate alınarak sorumluluğun belirlenmesinde normal bir insanın göstereceği özenli davranış değil, aynı işi üstlenen noterlik mesleğinde çalışan bir kişinin göstermesi gereken objektif davranış esas alınacaktır. Buradaki tazminat yükümlülüğü; sorumlu kişinin somut olaydaki bireysel davranışından ziyade daha çok onun toplum ve ekonomi içindeki durumu ile kanunun ona yüklediği ihtimam ve özen görevine bağlanmaktadır. Böylece toplum içinde bazı iş ve meslekler ile bazı gruplara ve kategorilere daha ağır bir sorumluluk yükletilmektedir. Noterlerin kusursuz sorumluluğundan kastedilen, zarar görenin kusuru kanıtlamak zorunda olmamasıdır. Sorumluluk hukukunun önemli öğelerinden biri de zarar ile eylem arasında illiyet bağıdır. Ancak illiyet bağı kesildiği durumlarda kusursuz sorumlu olan kişi zarardan sorumlu tutulmayacaktır. Teoride ve uygulamada mücbir sebep, zarar görenin tam veya üçüncü kişinin ağır kusuru ile illiyet bağı kesilir, bu üç olgudan birinin bulunması hâlinde kusursuz sorumlu kimse de sorumluluktan kurtulacaktır. Noterlerin yaptığı işlemler bakımından söz konusu işlemin gereği gibi yani özen yükümlülüğüne uygun şekilde yerine getirmiş olsaydı zarar oluşmayacaktı denilebiliyorsa noter sorumlu olacaktır. Yargıtay uygulamasına göre; belgenin sahteliği hususundaki en önemli kıstas belgenin veya kimliğin aldatma yeteneğine (iğfal) sahip olup olmamasıdır. Yargıtay birçok kararında; aldatma (iğfal) yeteneği bulunan belgelerin kullanılmasını üçüncü kişinin ağır kusuru olarak nitelendirmiş ve noterin sorumluluğu bakımından illiyet bağı kestildiğini kabul etmiştir. Zarar doğuran işlem veya eylemde aldatma (iğfal) kabiliyetine sahip bir kimlik veya belgesinin kullanılması hâlinde noterin sorumluluğunun doğmayacağı kabul edilmesi gerekir. Ancak detaylı bir incelemeyle ortaya çıkacak sahteliğin fark edilmesi noter veya çalışanından beklenemeyecek bir durumdur. Noterliği tarafından düzenlenen 21/12/2004 tarih, 24244 yevmiye nolu vekaletnamesi ile davacının bilgisi dışında banka

⁷⁶ Eren, sayfa 503

hesabından para çekildiği, Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2005/24 E., 2009/41 K. sayılı dosyasında sanık ... vekaletnamede sahtecilik yapmak suretiyle bankayı aracı kılarak davacıyı dolandırmak suçundan TCK.'nın 204/1, 61, 204/3, 62/1 maddeleri gereğince 4 yıl 2 ay hapis ve 625 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına; noter katibi sanık Y.K. ise görevi kötüye kullanmak suçundan 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, bu cezanın da HAGB' na karar verildiği, sanıklar hakkındaki hükmün 13/12/2010 tarihinde kesinleştiği; davalılar murisi Şükran' ın vekaletnamedeki davacıya ait imzayı taklit etmek suretiyle attığını, davalı noter katibi Yaşar' ın ise vekaletnamedeki imzanın huzurunda atılmamasına müsaade ettiğine dair kabulleri olduğu; Kriminal Polis Laboratuvarı' nın 09.12.2005 tarih, 1050 sayılı raporu ile vekaletnamedeki imzanın davacının elinden çıkmadığının sabit olduğu anlaşılmaktadır. Resmi işlem yapma görevini üstlenmiş noterin ve teknolojinin gelişmesi ile kimlik paylaşım sistemi gibi kolaylıklara kavuşmuş olan noterin daha fazla bilgi ve tecrübeye sahip olması nedeni ile daha üst düzeyde dikkat ve özen görevi bulunmaktadır. O halde, mahkemece; 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 162/2. maddesi uyarınca, noterlik katibi olan eylemi ile davacının zararı arasında uygun illiyet bağının bulunduğu ve zararın tazmininde, davalı noterin kusursuz sorumluluğunun olduğu kabulü ile yapılacak yargılama neticesinde hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirme ile zarardan davacının müterafik kusur indirimi yapılması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.⁷⁷

2.8. Ceza Yargılaması Sonucu Verilen Beraat Kararının Medeni Yargılamada Kesin Delil Niteliği Arz Etməsi

Ceza Mahkemesince yargılama sonucunda haksız fiil teşkil eden bir suçun yani unsur bakımından vakıa'nın tespiti, davanın konusu tarafları ve sebebi aynı ise Hukuk Hakimi yönünden hükme esas kesin delil teşkil eder.

⁷⁷ YHGK. 10.01.1975 tarih, E.496/1 KİBB - <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> , e.t.:26.12.2021

2.8.1. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Beraat Kararına Konu Olan Haksız Fiil Veya Suç Fiilinin Tespiti Noktasında Vakanın (Olayın) Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmesi

Ceza yargılaması sonucunda verilen beraat kararına konu fiil yani hukuka aykırı haksız fiil olup olmadığı konusundaki bir tespit Hukuk Mahkemesinde açılarak şahsi bir davada (tazminat davasında) kesin delil oluşturmaktadır. Ceza Mahkemesinde delil serbestisi ve resen araştırma ilkesi olduğundan geniş bir inceleme sonucu suç fiilinin tespiti ile yani vakıyla hukuk mahkemesi bağlı olacaktır.

2.8.2. Ceza Yargılaması Sonucunda Suç Teşkil Eden Fiilin Sanık Tarafından İşlenmediği Yönündeki Beraat Kararının Hukuk Mahkemesinde Kesin Delil Teşkil Etmesi

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 74.Maddesi geniş yorumlandığı takdirde ceza mahkemesince verilen beraat kararının hukuk mahkemesini bağlamayacağına ilişkin ifade açıklama yaptığımız bu konuda geçerli olmayacaktır. Şöyle ki ceza mahkemesince suç teşkil eden bir haksız fiilin işlenmediğine ilişkin beraat kararı hukuk mahkemesini o kişinin haksız fiile konu eylemi yapmadığına dair kesin delil oluşturacaktır. Bir suçun işlenmediğini kesin ortaya koyan Ceza Yargılamasındaki beraat kararlarının Medeni Yargılamadaki bağlayıcılığını Yargıtay kararlarında görmekteyiz.

Mahkemece, iddia, savunma ve toplanan kanıtlara göre, Sulh Ceza mahkemesi kararına göre sürücünün kaza sırasında alkolsüz olduğunun anlaşıldığı, bu nedenle zararın teminat kapsamında olduğu gerekçesi ile davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dava, kasko sigorta sözleşmesinden kaynaklanan tazminat istemine ilişkindir. Davalı sigorta şirketi, kazanın sürücünün alkollü olması nedeniyle meydana geldiğini, zararın teminat kapsamı dışında kaldığını savunmuş olup, mahkemece, Sulh Ceza Mahkemesi kararının B.K'nın 53. maddesi uyarınca, tutanağın iptali ile birlikte araç sürücüsü davacının tutanak tarihi itibariyle alkolsüz olduğunun kesinleştiği gerekçesi ile, zararın teminat kapsamında olduğu kabul edilmiştir. Ne var ki, B.K'nın 53. maddesi uyarınca ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararı, haksız fiilin yani vakanın tespiti yönünden hukuk mahkemesi için kesin delil teşkil

etmektedir. Ceza mahkemesinin verdiği beraat kararı ise haksız fiilin sanık tarafından işlenmediğini veya sanık tarafından işlenmediğini tespiti halinde hukuk mahkemesi için kesin delil oluşturmaktadır. Somut uyuşmazlıkta Sulh Ceza Mahkemesi tarafından verilen karar, ceza yargılaması sonrasında verilen bir beraat kararı olmayıp, idari yaptırımın iptaline yöneliktir ve kararın dayanağı, alkol tespitinin alkol metre cihazı ile yapılmasının sağlıklı kabul edilmemesidir. Bu durumda araç sürücüsünün kaza anında alkollü olmadığına ilişkin, ceza yargılaması süreci sonunda varılan bir tespit bulunduğu kabul edilemez ve bu nedenle de idari yaptırım kararının iptaline yönelik ceza mahkemesi kararı hukuk mahkemesi için bağlayıcı değildir. Mahkemece, aksi kanıtlanmaya alkol metre tutanağı, usulüne uygun düzenlenen, yeterli, denetime elverişli bilirkişi raporu doğrultusunda, davacının kaza sırasında alkollü olduğunun ve kazanın münhasıran alkolün etkisi ile meydana geldiğinin kabulü ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.⁷⁸

Türk Borçlar Kanununun 74.Maddesinde belirtilen beraat kararları yönünden ceza hakimi bir fiilin sanık tarafından işlenmediğini açık bir şekilde ortaya koymuşsa böyle bir karar niteliği itibariyle sadece cezai sorumluluğu bertaraf etmekle kalmayıp hukuk mahkemesinde haksız fiilin işlendiği iddia edilen, yani fiil ile fail arasındaki ilişkinin var olmadığını net bir biçimde belirler. Ceza hakimi fiil ile fail arasındaki ilişkiyi her türlü delille daha geniş bir araştırmayla inceleyip sonuca ulaştığı için hukuk mahkemesi bu tespitleri tekrar ele almak yerine ceza mahkemesi hakiminin bu yönden ki tespitleriyle bağlı olmalıdır.

⁷⁸ YHGK, E.2013/17-1199, K.2014/1018, 10.12.2014 tarihli Kararı, <https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri> , e.t.:26.12.2021.

2.8.3. Ceza Yargılaması Sonucunda İsnat Edilen Suçun Hiçbir Şekilde Sanık Tarafından İşlenmediğinin Sabit Olduğu Beraat Kararının Medeni Yargılamada Kesin Delil Teşkil Etmesi

CMK'nın 223.Maddesinin 2.Fıkrasının (b) bendine göre isnat edilen suçu sanık tarafından işlenmediğinin tespit edilmesi halinde Ceza Mahkemesinin beraat kararı vermesi gerekir.

Bu beraat kararı hukuk mahkemesi hakimini bağlayıcıdır. Yargıtay bu konuda vermiş olduğu kararlarla büyük ölçüde konuyu aydınlatmıştır.

“... Davalının suçun işlenmediğinin sabit olması şeklinde C.M.K'nın 223/2.b.Maddesi uyarınca verilen beraat kararı dikkate alındığında tespit edilen maddi vakıa hukuk hakimi için bağlayıcıdır. Şu durumda temyiz eden davalı hakkında davanın reddine karar verilmesi gerekir...” 4.HD, 25 Şubat 2015, E.2014/4363, K.2015/2109 “Dava konusu olayla ilgili olarak açılan ceza davasında ise davalı sürücü kusursuz olduğundan beraatına karar verilmiştir. Borçlar kanun 53.Maddesinde Ceza Mahkemesinin kusurun takdiri ve zararın miktarını tayin hususundaki kararının hukuk hakimini bağlamayacağı ancak beraat kararı suçun sanıklar tarafından işlenmediğinin kesin olarak tespiti olgusuna dayanıyorsa bu kararın bağlayıcı olacağı kuşkusuzdur.Öte yandan zarar ve ziyana karar verecek olan hukuk hakimi ceza hukukunun sorumluluğa ilişkin hükümleri ile bağlı olmadığı gibi hukuk hakiminin ceza mahkemesince tespit olunan kusur derecesi ile ve aradaki delillerle bağlı değildir.”⁷⁹

Örnek olarak verilen bu Yargıtay kararında da yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması halinde beraat kararı verileceği belirtilmiştir.

Ceza Yargılaması sonucunda verilen bu beraat kararı medeni yargılamada kesin delil olarak kabul edilecektir. Mesela sanık hakkında mala zarar verme suçundan açılan kamu davasının yapılan yargılaması neticesinde müşterinin malına zarar verildiğinin elde edilen delillerle sabit olduğunun tespit edilmesi ile birlikte eylemin sanık tarafından değil de (B) şahsı tarafından işlendiğinin tespit edilmesi halinde mahkemelerce

⁷⁹ Yargıtay, 3.HD., 29.09.2016 tarihli, 2016/9444 E., 2016/11405 K., <https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri> , e.t.:26.12.2021

yapılacak olan husus sanığın CMK 223.Maddesinin 2.Fıkrasının (B).Bendi uyarınca beraatına karar verilecektir. Yine Yargıtay'ın bazı kararlarında , beraat kararının hukuk hakimince kesin delil oluşturduğu yönündedir.

Hukuk hakimi kural olarak Ceza Mahkemesi'nin beraat kararı ile bağlı değildir. Ancak aynı olay nedeniyle ceza yargılamasında hükme dayanak yapılan maddi olgular ile bağlı olup bu bağlılığın ölçüsü ise; beraat kararında suçun sanık tarafından işlenip işlenmediğinin kesin olarak delilleri ile tespit edilip edilmediğidir.⁸⁰

Yargıtay hukuk mahkemesi hakiminin ceza mahkemesi kararlarıyla yani beraat kararıyla bağlı olduğu yönünde yerleşmiş kararları mevcuttur.

Davalının suçun işlenmediğinin sabit olması şeklinde CMK'nın 223/2-b.Maddesi uyarınca verilen beraat kararı dikkate alındığında tespit edilen maddi vaka hukuk hakimi için bağlayıcıdır. Şu durumda Temyiz eden davalı hakkında davanın reddine karar verilmesi gerekir⁸¹

Medeni yargılamada, Hukuk hakimi ceza yargılamasındaki gibi bazı davalar dışında resen araştırma ilkesini uygulamaz. Hakim önüne getirilen delilleri taraflarca hazırlama ilkesi gereği sınırlı bir yetkisi vardır. Ancak her iki yargılamadaki amaçsal farklılık nedeniyle delil sistemleri birbirinden farklıdır. Ceza hakimi hukuk hakiminden farklı olarak suç işleyen kişinin kim olduğunu daha kapsamlı olarak araştırır. Ancak hukuk hakimi ceza davası sonucunda sanık tarafından işlendiği iddia edilen suçun işlenmediğinin, ceza mahkemesinin beraat kararı ile kesinleşmesi halinde, bu karar hukuk hakimi yönünden bağlayıcı olacaktır. Genel olarak Yargıtay beraat kararlarının hukuk hakimini bağlayacağı görüşünü çoğu kararında kabul etmiştir. Ancak bazı kararında da medeni yargılamayı etkilemeyeceğini görüşüne de katılmaktadır.

Davacı eczacı olduğunu karne sahibinin tedavisine dayanmayan reçetelerin davalı sosyal güvenlik kurumuna ibraz edilmesi sahte reçete ile sağlık

⁸⁰ Yargıtay 11.HD'nin , 24 Ekim 2005 tarihli E.2004/12977, .2005/10244 Karar sayılı ilamı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBBE.t.: 27.12.2021>

⁸¹ Erkan Şenses, Ceza Muhakemesinde Beraat Kararı Hükümü Verilen Haller TBBD, S.98, Ankara 2012, s. 350

kurulu raporunun tanzimi nedeniyle sözleşmenin Davalı tarafça fesh edildiğini bu iddiaların doğru olmadığını ileri sürerek sözleşmenin feshine dair davalı işleminin iptalini istemiştir. Ceza mahkemelerince reçete ve sağlık kurulu raporlarının sahte olmadığı alınan ilaçların daha düşük bedelle başkalarına satılmadığı haksız menfaat elde edilmediğine dair delil elde edilemediği belirtilerek Davacı eczacı ve dava dışı kişi hakkında beraat kararı verildiği anlaşılmaktadır. Hukuk Mahkemesi Ceza Mahkemesi'nin beraat kararı ile bağlı değilse de ceza mahkemesince tespit edilen maddeyi olgu ve vakalar ile bağlı bulunmaktadır. Bu itibarla davacının sözleşmenin feshine neden olmadığı feshin sözleşmeye uygun bulunmadığının kabulü zorunludur.⁸²

Somut olayda ceza mahkemesince Adli Tıp Kurumu (ATK) raporuna göre kusursuz olduğu anlaşılan B.K.'nin unsurları itibariyle oluşmayan müstet suçundan dolayı beraatına dair verilen karar onanarak kesinleşmiştir. Mahkemece Ceza Mahkemesi'nin gerekçeli kararında yer alan maddi olgular dikkate alarak değerlendirme yapılmıştır. Bu durumda ceza mahkemesinin bu kararı hukuk hakimini bağlayacağı açıktır.”⁸³

Hukuk Hakimisi Ceza Mahkemesi'nin beraat kararı ile bağlı değilse de tespit edilen maddi olgular ile bağlı olduğundan iş bu dava da söz konusu Ceza Mahkemesine ilişkin kararının sonucu etkili olmadığına ilişkin alınan bilirkişi raporu yerinde değildir. Söz konusu raporda azlin haklı olduğu davacının... Asliye Hukuk Mahkemesine ait 2004/1900 esas ve 2005/82 karar sayılı karardan davalıyı bilgilendirmemesi ve davalının olurunun olmadan kararı temiz etmemesine dayandırmışsa da söz konusu hükmün davalının muvafakati ile Davacı avukat tarafından temyiz edilmediği ve dolayısıyla kararın davalıya bildirildiğine ilişkin maddi olgu Ceza Mahkemesi kararı ile sabit olmuştur. O halde azlin haklı olduğu konusundaki bilirkişi raporu hükme esas alınarak yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.”⁸⁴

⁸² Yargıtay HGK'nın , 5.07.2006 tarihli, 2006/4, E, .2006/498, Kararı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.: 28.12.2021

⁸³ Yargıtay 4.HD'nin , 25 Şubat 2015 tarihli ,E.2014/4363, .2015/2109 kararı . <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.:28.12.2021

⁸⁴ Yargıtay HGK'nın. 14.11.2009, tarihli .2009/413, E.2009/481, K. <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.: 29.12.2021 “

TBK'nın 74. (818 sayılı B.K'nın 53.) Maddesi uyarınca ceza mahkemesinin beraat kararı hukuk hakimini bağlamaz ise de mahkumiyet kararı ve Ceza mahkemesince belirlenen maddi olgu hukuk hakimini bağlar. Ceza Mahkemesi'nin yukarıda özetlenen belirlemesi ve davalının suçun işlenmediğinin sabit olması şeklinde C.M.K'nın 223/2.b.Maddesi uyarınca verilen beraat kararı dikkate alındığında tespit edilen maddi vaka hukuk hakimi için bağlayıcıdır. Şu durumda temyiz edilen davalı hakkında davanın reddine karar verilmesi gerekirken bu hususun gözetilmemiş olması bozmayı gerektirmiştir.⁸⁵

2.8.4. Suça Konu Fiil Hakkında Hukuka Uygunluk Nedeni İle Verilen Beraat Kararının Hukuk Mahkemesinde Kesin Delil Teşkil Etmesi

Ceza yargılamasında suça konu fiilin hukuka uygun olduğu kararı verilerek sanık hakkında beraat kararı verilmektedir.İsnat edilen suçun sanık tarafından işlendiği tespit edilmiş olan bir olayda hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde sanığa CMK'nın 223.Maddesinin 2.Fıkrasının (d).Bendine göre beraat kararı verileceği düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK'da düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri şunlardır:

- Kanun hükmünü yerine getirme (TCK madde 24/1)
- Meşru savunma (müdafaa)(TCK madde 25/1)
- Hakkın kullanılması (TCK madde 26/1)
- İlgilinin rızası (TCK madde 26/2)

Hukuka uygunluk nedenleri sadece ceza hukukundan kaynaklanmayabilir. Özel hukuktan kaynaklanan bir hukuka uygunluk nedeni etkisini ceza hukukunda gösterebilir.Ceza hukuku alanından kaynaklanan hukuka uygunluk sebebi ise başka alanlarda etkisini gösterebilir.Bu konuda hukuk düzeninin birliği ve çelişmezliği prensibi devreye girerek sonuç olarak hukuka uygunluk nedenine haiz olan bir fiil diğer tüm hukuk düzeni bakımından hukuka uygun kabul edilir.

⁸⁵ Yargıtay 1.HD, 08.09.2015, T.2015/3070, E.2015/26538,Kararı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>). e.t.:28.12.2021,

Yukarıda saymış olduğumuz Ceza Kanunu'nda hukuka uygunluk nedenlerinden başka Örneğin kiralayan hapis hakkı Türk borçlar kanununda ortaya çıkan bir uygunluk sebebidir.⁸⁶

Bir fiilin, davranışın, hareketin dış dünyada değişiklik meydana getiren her türlü fiilin, eylemin hukuka aykırı olmasını engelleyen bu eylemlerin hukuka uygun hale getiren (meşru nedenlerdir).

Yargıtay'ın Yerleşmiş İçtihatları, Ceza mahkemesince hukuka uygunluk sebeplerinin bir fiilde bulunması halinde verilen beraat kararının hukuk mahkemesinin bağlayacağını kabul etmektedir.

Ancak Yargıtay kişinin kusur oranını tespit eden beraat kararlarının hukuk mahkemesini bağlamayacağı görüşünde olmakla birlikte buna karşın ceza mahkemesi tarafından verilen beraat kararının tespit ettiği maddi olaya ilişkin vakıaların hukuk hakiminin bağlayacağı olduğunu kabul eden görüşlerde mevcuttur.

Somut olayın açıklanan özellikleri ve yukarıda vurgulanan ilkeler karşısında, hukuk hakimini bağlayacak maddi vakıa sadece Hıdır'ın yaralanmalı trafik kazasına karışan araçlardan, birisini kullanan kişi olduğu olgusudur. Ceza hakiminde toplanan Hıdır'ın kusur durumunu etkileyen diğer deliller ve buna dayalı kusur tespiti hukuk hakimini bağlayıcı nitelikte kabul edilemez. Kaldı ki, aynı olay nedeniyle ceza mahkemesinde sanık Hıdır hakkında açılan davada alınan raporda, sanığın geliş yönü itibariyle yeşil ışıkta geçtiği vakıası kusursuzluğu için yeterli sayılış, bu rapora dayanılarak da beraat kararı verilmiştir. Beraat kararı, sanığın suçu işlemediği olgusuna değil, tespit edilen kusur durumuna dayalıdır. Hukuk hakiminin yapmış olduğu incelemede Ceza hakiminin tespit ettiği gibi yeşil ışıkta geçme olgusu tespit edilmiştir. Bu vakıadan ayrılan tek yan ise yeşil ışıkta geçen Hıdır'ın dönüş yasağı olan kavşağa kontrolsüz girdiğinin vakıa olarak belirlenmesidir. Tespit edilen bu vakıa nedeniyle eldeki davada Hıdır'ın tam kusurlu olduğu tespit edilmiştir. Açıklanan nedenlerle mahkemece davalı Hıdır'ın ceza mahkemesinin kusursuz bulunmasına karşın bu kusur durumu ve buna etkili tespit edilen olgularla bağlantı alınmayarak taraflarca ileri sürülen delillerin toplanması ve kusur durumunun içinde ceza dosyasında yer aldığı delillerin tümü

⁸⁶ .Yargıtay 4.HD, 25 Şubat 2015, T.2014/4363, E.2015/2109, K. <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>
e.t:1.1.2022

birlikte değerlendirilerek tespiti sonucu Hıdır'ın %100 kusurlu olduğuna ilişkin belirleme usul ve yasaya uygun olup direnme kararının onanması gerekir.⁸⁷

"Somut olayda tazminat davasına bakan bu mahkeme Ceza Mahkemesi'nde alınan 12/02/2004 tarihli kusur raporundaki kusur dağılımı ve ceza mahkemesince verilen davalı işveren Necla'nın beraat kararı ile bağlı olmayıp olay iş kazası olduğunda iş hukuku ve Sosyal Güvenlik ilişkileri çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulacağından insan yaşamının kutsallığı çerçevesinde işveren işçilerin sağlığı ve güvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmalı ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksansız bulundurmakla yükümlü olduğunu iş kanununun 77.Maddesinin açık buyruğu olduğundan mahkemece özellikle işyerlerinde uygulanması gereken işçi sağlığı ve iş güvenliği tüzüğünün ilgili maddelerini incelemek suretiyle işverenin işyerinde alması gereken önlemlerin neler oldu hangi önlemleri aldığı alınan önlemlere işçinin uyup uymadığı gibi hususlar ayrıntılı bir biçimde incelenmek suretiyle kusurun aidiyeti ve oranını davacının çalıştığı iş kolunda uzman bilirkişilerin kusur raporu almak suretiyle belirlemek durumunda ise de gerek davacı gerekse davalı vekilinin 25/04/2006 tarihli duruşmada imzalı beyanları ile ceza dosyasında alınan kusur raporu kabul etmeleri ve ayrıca bir kusur incelemesi yapılmamasını talep etmeleri karşısında mahkemece yeniden kusur incelemesi yaptırılmamasında bir aykırılık görülmemiştir. Ancak ceza dosyasında olayda 6/8 oranında kusurlu bulunan ve hakkında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşen işyeri teknik sorumlusu Sami, davalı işverenin istihdam ettiği kişi olup davalı işveren BK'nin 55.Maddesine göre istihdam ettiği Sami'nin %75 6 / 8 oranındaki kusurundan sorumludur. Mahkemece olayın oluş şekli müterafik kusur oranları davalının duyduğu elem ve ızdırabın ve derecesi tarafların sosyal ve ekonomik durumu hak ve nesafet kuralları gözetilerek davacı yararına manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken;yazılı gerekçelerle istemin reddine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.⁸⁸

⁸⁷ Yargıtay 16.HD, 15.03.2004, T.2004/2941, E.2004/425idir. <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.:1.1.2022

⁸⁸ Yargıtay HGK'nun. 06/02/2002 tarihli .2002/119-16 E., 2002/147 Kararı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.: 2.1.2022

Bizim de görüşlerine katıldığımız Yargıtay içtihatlarında belirtildiği üzere ceza mahkemesinin sanığın işlediği fiilde hukuka aykırılık bulunmadığı tespit halinde verilen beraat kararı hukuk mahkemesini bağlayacağı görüşünü kabul etmek gerekir Bunun sebebi olarak hem usul ekonomisi hem de yargı kararlarındaki çelişkinin önlenmesi gereklidir.

2.9. Ceza Yargılaması Sonucunda Verilen Beraat Kararının Medeni Yargılamada Kesin Delil Taşımadağı Durumlar

Türk Borçlar Kanununun 74.Maddesi açık bir düzenlemeyle Ceza Hakimi tarafından verilen beraat kararıyla hukuk hakiminin bağlı olmayacağını dile getirmiştir. Kanun maddesi yorumundan olaya ilişkin değerlendirmenin Hakim tarafından bağımsızca yapılacağı ve delillerin de serbestçe takdir edileceği de anlaşılmaktadır.

2.10. Ceza Yargılamasında Beraat Kararının Bağlayıcı Etkisi

Ceza yargılamasında Ceza Muhakemesi Kanununda birçok durumda beraat kararı verilebilir. Bu haller Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin 2. fıkrasında bentler halinde tek tek değinilmiştir.

Şöyle ki, beraat kararı;

- a) Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması,
- b) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması,
- c) Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması,
- d) Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması,
- e) Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması hallerinde verilir.⁸⁹

Bu sayılan hallerde verilen beraat kararları birbirinden farklılıkları mevcut olmamakla birlikte Türk Borçlar Kanunu'nun 74. maddesinin 1. fıkrasında "Hâkim zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir." Denilmek suretiyle

⁸⁹ Mustafa Artuç ve Hasan Tahsin Gökcan, **Pratik Türk Ceza Kanunu Açıklamalı**, Adalet Yayınevi, 6.Basım, Ankara, Nisan 2021 s. 178-179.

hukuk yargılamasında hukuk hakiminin ceza yargılamasındaki verilen beraat kararının etkilerinden tam bağımsız olduğu kuralı mevcuttur.

Ceza yargılamasında çoğu durumda beraat kararı verebilmesi halinde, bu beraat kararlarının hukuk yargılamasındaki bağlayıcı etkisi doktrin ve Yargıtay yerleşik uygulamalarında farklı bir ölçütte değerlendirilmektedir. Bu beraat kararından hukuk hâkiminin kesin olarak bağımsız olmadığı, bazı hallerde beraat kararının hukuk yargılamasında bağlayıcı etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir. Beraat kararlarının bağlayıcı olduğu haller, Yargıtayca "ceza mahkemesinin yaptığı maddi vakıya ilişkin tespitler ile hukuk hâkiminin bağlı olduğu" şeklinde kabul edilir. Bu görüş Türk hukukuna ait bir içtihat olup kaynak olarak Türk Borçlar Kanunu'nun alıntısı olan İsviçre borçlar kanununda, bu müessese ile ilgili olarak herhangi bir ayırım olmadığı gibi ceza yargılamasındaki beraat kararının her halde hukuk hakimini bağlayıcı olmadığı fikri mevcuttur.

Değerlendirmemiz sonucunda, ceza yargılamasındaki beraat kararının bağlayıcı olup olmadığı hususundaki ölçütümüz bakılması gereken ölçütümüz ceza yargılamasındaki beraat kararının sebepleri fiilin hukuki niteliği medeni yargılamada sorumluluk sonucunu doğurup doğurmadığı hususları dikkate alınmaktadır. Şu halde Türk Borçlar Kanunu madde 74/1'deki düzenleme bağlayıcılık konusunda istisna kabul edilmektedir.

2.10.1. Yüklenen Suçun Sanık Tarafından İşlendiğinin Sabit Olmaması

Sanık hakkında ceza yargılamasının sonucunda toplanan deliller ile birlikte suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması halinde, CMK 223.Maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendine göre Beraat kararı verilecektir. Bu beraat kararı verilirken şüpheden sanık yararlanır ilkesi göz önünde bulundurularak sanık hakkında bir başka anlatımla " şüphe sanık lehine yorumlanarak" beraat kararı verilmesi gerekir. Toplanan delillerin sanığı cezalandırmayı yetecek urumda olmaması nedeniyle beraat kararı verilir.

Suçta konu fiil tespit edilmiş olmasına rağmen bu fiilin, sanık tarafından işlendiği mahkeme önüne getirilen soruşturma ve kovuşturma aşamasında toplanan delillerle ispat edilememişse, suçun sanık tarafından işlenip işlenmediği hususunda yeterli delil elde edilememişse, yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması nedeniyle beraat kararı verilir. Bu beraat kararının dayanakları "şüpheden sanık

yararlanır (in dubio pro reo)” ilkesi ve masumiyet karinesidir. Bu ilkeler evrensel hukuk ilkeleridir.⁹⁰

Sanık üzerine atfedilen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması nedeniyle verilen beraat kararının CMK’da açıkça düzenlenmiş olması, bu beraat kararı (CMK m.223/2-e) ile yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması nedeniyle verilen beraat kararı (CMK m.223/2-b) arasında açıkça bir fark mevcut olup, özellikle beraat kararının gerekçesinde açıkça belirtilmesi ve sanığın hangi nedenle beraat ettiğini tam olarak gösterilmesi gerekir. Bu ayırım özellikle temyiz hakkının kullanılması bakımından önemlidir. Atılı suçun sabit olmaması sebebiyle beraat etmek, toplumda hâlâ şüphe bırakabilecek bir durumdur⁹¹.

Ceza yargılaması sonucunda, suçun sübuta ermesi yönünden bir kanaate varılmazsa, yani hakim şüphesini tam olarak ortadan kaldıramazsa, iddia edilen suçun sabit olmamış sayacak ve sabit olmamanın sonuçlarına karar verecektir. Diğer bir ifadeyle, sanık hakkında beraat kararı vermesi gerekir. Keza mahkûmiyete ilişkin olarak bir karar verilebilmesi için, suçlamanın sabit olması şarttır. Bu halde ceza hukukunda “şüpheden sanık yararlanır (in dubio pro reo)” ilkesi uygulanacaktır⁹². Ayrıca bu hususta tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suçsuzluk karinesine yer verilmiş olup, şüpheden sanığın yararlanması evrensel bir hukuk ilkesi olarak benimsenmiştir.

Dolayısıyla, beraat kararının gerekçesinin “yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması” şeklinde yazılması doğru olacaktır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 74.Maddesi ceza mahkemesinin vermiş olduğu beraat kararının hukuk hakimini bağlayıcı nitelikte olmadığını dile getirmiştir. Dolayısıyla delil yetersizliği nedeniyle verilen beraat kararı hukuk hakimini bağlamaz. Ayrıca hukuk mahkemesi için kesin delil teşkil etmez.

Ceza yargılamasında verilen kararlarının medeni yargılamadaki davaya etkisini düzenleyen (mülga) Borçlar Kanununun 53.maddesi hükmünde, "Hakim, kusur olup olmadığına, yahut haksız fiilin failinin temyiz kudretini haiz bulunup bulunmadığına

⁹⁰ **Erdal YERDELEN**: Ceza Muhakemesinde Hükümün Gerekçesi, Ankara, 1. Baskı, Mart 2015 s. 288-289 .

⁹¹ Feridun **YENİSEY** ve Ayşe **NUHOĞLU**: Ceza Muhakemesi Hukuku -Temel İlkeler - Soruşturma Kovuşturma Evreleri -Koruma Tedbirleri -Deliller -Kanun Yolları, Güncellenmiş 4. Baskı,Seçkin Yayınları, Ankara, Eylül 2016, s. 771.

⁹² **YENİSEY** ve **NUHOĞLU** s. 770.

karar vermek için ceza hukukunun sorumluluğa ilişkin hükümleri ile bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinde verilen beraat kararı ile de mukayyet değildir. Bundan başka ceza mahkemesinin kararı, kusurun takdiri ve zararın miktarının tayini hususunda dahi hukuk hakimini takyit etmez." denilmektedir. Aynı düzenleme, yeni Türk Borçlar Kanununun 74.maddesi hükmünde de; "Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz." şeklinde önceki kanuna paralel bir şekilde düzenlenmiştir. Bu açık hüküm karşısında, ceza mahkemesince verilen beraat kararı, kusur ve derecesi, zarar tutarı, temyiz gücü ve yükletilme yeterliği, illiyet gibi esasların hukuk hakimini bağlamayacağı konusunda duraksama bulunmamaktadır. Hemen belirtilmelidir ki, hukuk hakiminin bu bağımsızlığı sınırsız değildir.⁹³ Öğreti ve uygulamada hukuk hakiminin, maddi olaylara ve özellikle fiilin hukuka aykırılığına ilişkin olarak ceza hakimi tarafından yapılan tespitlerle bağlıdır. Hukuk hakiminin ceza mahkemesi kararındaki maddi olgularla bağlılığının ölçüsü; beraat kararında suçun sanık tarafından işlenip işlenmediğinin kesin olarak, delilleriyle tespit edilip edilmediğidir.⁹⁴ Ceza mahkemesinin, kusurun ve zarar miktarının takdiri hususundaki kararı, yani, fiilin işlendiği sabit olduğu halde, kusurluluğa ya da kusursuzluğa ilişkin saptaması, hukuk hakimini bağlamaz. Hukuk hakimi, ceza mahkemesinin kusura ilişkin değerlendirmesiyle ve buna etkili tespit edilen olgularla bağlı kalmaksızın, taraflarca ileri sürülen delilleri toplayıp, tümünü birlikte değerlendirerek bir sonuca varmalıdır.⁹⁵ Başka bir deyişle maddi vakıaları ve hukuka aykırı fiilleri saptayan ceza mahkemesi kararı, taraflar yönünden kesin delil özelliği taşır denmektedir.⁹⁶

Yargıtay örnek bir kararında; ... mahkemece sanıklarının atılı suçu işlediklerine dair mahkumiyetlerine yeterli her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gerekçesiyle atılı suçtan beraatlarına karar verildiği anlaşılmaktadır...".

Yukarıda açıklamalar ve bahsi geçen kanun hükümleri çerçevesinde Ağır Ceza Mahkemesi tarafından davalılar hakkında verilen beraat kararı Hukuk hakimini bağlamayacağı için mahkemece yapılacak iş; tarafların delillerini değerlendirmek ve uzman bilirkişi raporları ile varılacak sonuca göre karar vermek olmalıdır.⁹⁷

⁹³ TOK, Ozan. "Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Yargılaması

Üzerindeki Etkisinin Hukuki Niteliği Üzerine" , Turhan Kitapevi Ofset Matbacılık Tesisleri, 2016, S.45

⁹⁴ ARAS, Bahattin. "Hukuk ve Ceza Mahkemelerinin Yaş Tespiti Kararlarının Birbirine Etkisi" ,

Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 5, 2015, s.83

⁹⁵ KAPANCI, Kadir Berk. "Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi (TBK m. 74)", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, S.23

⁹⁶ Fahrettin Demirağ, *Açıklamalı Ceza Mahkemesi Kanunu* . 1.Baskı, TBB yayını Ankara 2007, , s.401-403

⁹⁷ Yargıtay.1.HD'nin15/01/2014, T.2013/15850, E.2014/346,

Karar:<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB> e.t.: 5.1.2022

2.11. Ceza Yargılaması Sonucu Verilen Beraat Kararının İçeriğine Göre Medeni Yargılamada Kesin Delil Oluşturmadığı Durumlar

6098 sayılı Türk borçlar kanunu 74.Maddesine göre hakim zarar verenin kusurunun olup olmadığı ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleri ile bağlı olmadığı gibi ceza hakimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde ceza hakiminin kusurunun değerlendirilmesini ve zararın belirlenmesine ilişkin kararda hukuk hakimini bağlamaz şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu konudaki Yargıtay kararları bize maddenin uygulama alanını açıklamaktadır.

Ceza Mahkemesi kararının içeriği incelendiğinde mahkemece hükmünün gerekçesi beraat kararını nasıl açıklarsa açıklasın hukuk mahkemesi Türk Borçlar Kanunu 74.Maddesindeki düzenlemeye uygun olarak kusurun derecesi zararın miktarı hukuk hakimi tarafından serbestçe değerlendirilir. Yargıtay hukuk hakiminin bu durumlarda bağımsız olduğu görüşündedir.⁹⁸

Ayrıca kusurun tespiti derecelendirilmesi ayırt etme gücünü bulunup bulunmadığı konusunda hukuk hakimi Ceza Mahkemesi kararı ile bağlı değildir. Cezai sorumluluk ve hukuki sorumluluk birbirinden ayrı kurallara tabidir. İlliyet bağı ise neden-sonuç ilişkisi (nedensellik bağı),fail ile fiil arasında kurulup kurulmadığına göre belirlenir. Fail ile fiil arasında olaya ilişkin sebep-sonuç ilişkisi var ise illiyet bağı kurulmuş demektir. Yani beraat kararını esas oluşturan nedensellik bağı, Ceza Mahkemesi kararında kurulamazsa, ceza hakimi beraat kararı verecektir. Kanaatimizce illiyet bağının kurulmadığı durumlarda Ceza Mahkemesi tarafından verilen beraat kararının Hukuk Mahkemesinde bağlamaması gerekmektedir.⁹⁹

Yargıtay kararları açısından ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılamada hakimin kusur ve zararın belirlenmesi ve kusurun tespiti bakımından bağlayıcı olmadığına ancak ceza yargılamasında tespit edilen özellikle fiilin hukuka aykırılığı konusunda hukuk hakiminin bağlayıcı olarak kabul edilir. Aşağıdaki Yargıtay kararı açıklamalarımızla benzer mahiyettedir.

⁹⁸ Yargıtay .3.HD'nin. 23/01/2014 Tarihli 2013/16339 E. 2014/856 Kararı <https://www.kanunum.com./Yargıtay>) e.t.:5.1.2022

⁹⁹ Yargıtay.,3.HD'nin12/02/2015Tarih2014/9992 E., 2015/2171 Kararı.,<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> , e.t: 5.1.2022

Hukuk hakiminin ceza mahkemesi kararında ki maddi olgularla bağılığının ölçüsü beraat kararında suçun sanık tarafından işlenip işlenmediğini kesin olarak delilleri ile tespit edilip edilmediğidir. Ceza Mahkemesi'nin kusurun ve zarar miktarının takdiri hususundaki kararı yani fiilin işlendiği sabit olduğu halde kusurluluğu yada kusursuzluğa dair saptaması hukuk hakimini bağlamaz. Hukuk hakimi ceza Mahkemesi'nin kusura dair değerlendirmesi ile ve buna etkili tespit edilen olgularla bağılı kalmaksızın taraflarca ileri sürülen delilleri toplayıp tümünü birlikte değerlendirerek bir sonuca varmalıdır. Bu açık hüküm karşısında ceza mahkemesince verilen beraat kararı kusur ve derecesi zarar tutarı temyiz ve izleyip gibi esasların hukuk hakimini bağlamayacağı konusunda duraksama bulunmamaktadır. Ne var ki hukuk hakiminin bu bağımsızlığı sınırsız değildir. Gerek öğretide ve gerekse Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatlarında ceza hakiminin tespit ettiği maddeye olaylarla ve özellikle fiilin hukuka aykırılığı konusu ile hukuk hakiminin tamamen bağılı olarak kabul edilmektedir. Diğer bir anlatımla maddi olayları ve yasak eylemleri saptayan ceza mahkemesi kararı taraflar yönünden kesin delil niteliği taşır.¹⁰⁰

2.12.Yargılamanın Yenilenmesinde Ceza Yargılaması Sonucu Verilen Kararın Medeni Yargılamaya Etkisi

HMK m.374' ün 1.Fıkrasında "yargılamanın iadesi kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan hükümlere karşı istenebilir" olarak düzenleme yapılmıştır.

Hukuk muhakemeleri kanununun 375.Maddesinin ikinci fıkrasında 1.Fıkranın "... (e), (f) ve (g) bentlerinde ki hallerde yargılamanın iadesini istenebilmesi, bu sebeplerin kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararı ile belirlenmiş olması şartına bağılıdır. Delil yokluğundan başka bir sebeple ceza kovuşturmasına başlanamamış veya mahkumiyet kararı verilememiş ise ceza mahkemesi kararı aranmaz. Bu takdirde dayanılan yargılamanın iadesi sebebinin yargılamanın iadesi davasında öncelikle ispat edilmesi gerekir. Hukuk muhakemeleri kanununun 375.Maddesinin 1.Fıkrasının (e), (f) ve (g) bentlerindeki yargılamanın iadesi sebepleri şöyledir;

- (e) İfadesi karara esas alınan tanığın karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması,

¹⁰⁰ Eren, s.821-822

- (f) Bilirkişi veya tercümanın hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunu sabit olması,
- (g) Lehine karar verilen tarafın karara esas alınan yemini yalan yere ettiğinin ikrar ve yazılı delille sabit olması.

Hukuk Mahkemesinde ifadesi karara esas alınan tanığın karardan sonra yalan tanıklık yaptığımız sabit olması halinde yani, ceza mahkemesi kararı ile sabit olması halinde yargılamanın yenilenmesine sebep teşkil edecektir.

Türk Ceza Kanunu'nun m.272 ile m.274. yalan tanıklık suçunun düzenlemiştir. Bu suçların varlığı halinde verilecek ceza mahkûmiyeti kararı kesin hükümle birlikte Hukuk Mahkemesinde kesin delil oluşturacaktır. Bazı nedenlerden dolayı sanığın yalan tanıklık suçundan ceza kovuşturmasına başlamamış olması halinde dahi yargılamanın iadesi sebebiyle yalan tanıklık öne sürülebilir davaya bakan mahkeme kararı esas alan tanığın yalan tanıklık yapıp yapmadığını ön sorun olarak inceler.¹⁰¹

Hukuk muhakemesi kanununun 375.Maddesinin 1.Fıkrasının (f) bendinde dayanarak yargılamanın iadesine başvurulabilmesi için bilirkişi veya tercümanın hüküm esas alınan bir beyanının olması gerekir ve sonrasında bu beyanın ceza mahkemesi kararıyla gerçeğe aykırı olduğu kesin bir şekilde belirlenirse yargılamanın yeniden yapılacağı düzenlenmiştir. Türk ceza kanununun 272 ile 274.Maddeleri yalan tanıklık suçunu düzenlemiştir.

Türk Ceza Kanununun 276.Maddesine göre bir ceza mahkumiyeti kararı varsa ve ceza mahkumiyeti kararı kesinleşmiş ise yapılacak yargılamanın yenilenmesi davasında kesin delil teşkil eder ve hukuk hakimini de bağlar.¹⁰²

Hukuk usulü mahkemeleri kanunu 375. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendine göre hukuk mahkemesinde dava lehine karar verilen tarafın kararı esas alınan yemini yalan yere ettiğinin ikrar veya yazılı delille sabit olması halinde yargılamanın iadesi ne sebep olacağını düzenlemiştir. Ceza mahkemesince yapılan Türk ceza kanunu madde 275' e göre yapılan yargılama sonucunda yalan yere yemin eden kişi mahkum edilmişse bu

¹⁰¹ Yargıtay, HGK'nun , 22/11/2014 Tarihli, 2013/11-158 E., 2014/33 Kararı <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.htm> , e.t.:5.1.2022

¹⁰² Mert Namlı, Türk ve Fransız Medeni Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, 1. Baskı Beta Yayınları, İstanbul 2014, s.318

mahkumiyet kararı hukuk mahkemesindeki yeniden yargılama davasına kesin delil teşkil edecektir.¹⁰³

Tanıklığı dolayısıyla hükme karara esas alınmış bir şahsın kararın verilmesinden belli bir süre sonra ceza mahkemesinde yalan yere yemin etmekten dolayı mahkum edilirse bu hukuk mahkemesinde yargılamanın yenilenmesi sebebi oluşturacaktır.

Ceza mahkemesi tarafından yalan yere yeminden dolayı verilen mahkumiyet kararı kesinleşirse hukuk mahkemesi tarafından verilen karara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilirse ceza mahkemesinde verilen kesinleşen karar hukuk mahkemesi açısından kesin delil teşkil eder.

2.13. Bekletici Sorun Yapılması Halinde Ceza yargılaması Kararının Medeni Yargılamaya Etkisi

Hukuk muhakemesi kanunu 165.Maddesinin başlığı bekletici sorun kurumu olarak düzenlenmiştir.

165. Maddenin 1 fıkrasına göre " bir davada hüküm verilebilmesi başka bir davaya idari makamın tespitine yahut dava konusu ile ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlıysa mahkeme o davanın sonuçlanmasını veya idare makamı kararına kadar yargılama bekletilebilir bir davanın incelenmesi ve sonuçlandırılması başka bir zamanında idare makamı çözümüne bağlı ise mahkemeyi ilgili taraflara görevli mahkemeye veya ederim atama başvurusu için uygun bir süre verir Bu süre içinde görevli mahkemeye veya idari makamı başvuru olmadığı takdirde ilgili tarafta otursak iddiasına vazgeçmiş sayılarak esas dava hakkında karar verilir.

Maddenin 1. fıkrasında hukuk mahkemesi dava da fikrin verebilmesi için başka bir davanın sonucuna veya idari makamın tespitine bağlı ise Hukuk Mahkemesi o davanın sonucunu ve idarenin tespitini beklemesi gerekir yine ikinci fıkrada bir davanın incelenmesi ve sonuçlandırılması başka bir davanın veya idari makamın çözümüne bağlı ise hukuk mahkemesi ilgili taraflara görevli mahkeme veya ederim Hakkı ama başlaması için uygun bir süre verecektir bu süreç bittiğinde görevli mahkeme veya deri makamı başvurusu takside ilgili taraf bu husustaki iddiasından vazgeçmiş sayılarak esaslar hakkında karar verilecektir, bu konuda kanunumuz açık diye bir bağlılıktan Yani bir davada hüküm verilmesi başka bir davaya veya bir idari makamın tespitini ya da

¹⁰³ BAŞÖZ ve ÇAKMAKÇI, s.33

dava konusu ile ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığını Türkmen yahut tamamen bağlı olmasından bahsetmiştir burada üçlü bir durum söz konusudur.¹⁰⁴

Bekletici sorunun çözümü halinde mahkeme kararlarının bir biriyle çelişmesinin önüne geçilecektir. Usul ekonomisi gereği aynı konu hakkında iki farklı inceleme yapılmayacaktır. Yargıtay içtihatlarında Hukuk Mahkemesi'nin ceza mahkemesini bekletici sorun kararı verip beklenmesi gerektiği görüşündedir.

Kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği iddiasına konu edilen yazı ile ilgili olarak ilgilileri hakkından açılmış bulunan ceza davalarının sonucunun beklenmesi kural olarak düşünülemez ise de somut olayda ceza mahkemesinin kararlarındaki siğilin hukuka aykırılığını ve illiyet bağıını saptayan maddi Vakıa konusundaki kabulü hukuk hakimini bağlayacağından ceza davasının bekletici sorun yapılması uygun düşer.¹⁰⁵

Bizce de bu görüşe katılmakta birlikte mahkeme kararlarının birbiri ile çelişmemesi bakımında bekletici sorun kararı alıp beklemesi gerekir.

2.14. Ceza Yargılamasında Alınan Bilirkişi Raporunun Medeni Yargılamaya Etkisi

Hukuk Mahkemeleri Kanununda 266.Maddenin 1.Fıkrasında mahkeme çözümü hukuk dışında özel ya teknik bilgi gerektiren hallerde taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden bir ürünün oraya görüşünün alınmasına karar verir hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel hukuki bilgi ve çözümlenmesi mümkün olan durumlarda bilirkişi başvurulamaz şeklinde Bilirkişilik Kurumunu düzenlemiştir.¹⁰⁶

Bu inceleme konusunda birinci olarak bilirkişilik kurumu hakkında ayrıntılı olarak bu düzenleme açıklayıcı bilgilere yer vereceğiz. Daha sonra ceza yargılamasında alınan bilirkişi raporunun, medeni yargılamadaki bağlayıcılığını değerlendireceğiz.

Medeni yargılamada belirli bir konu hakkında hangi hallerde bilirkişi incelemesi yoluna gidilebileceği HMK'nın 266. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, "Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel ve teknik bilgiyi gerektiren hâllerde,

¹⁰⁴ BAŞÖZ ve ÇAKMAKÇI, s.34

¹⁰⁵ Mutlu Dinç, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011, s.157

¹⁰⁶ Pekcanitez, v.d., s.1406

tarafından birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir.” Görüşüne başvurulmuş bilirkişi, belirlenen konu ile ilgili olarak hakimin belirttiği olayların aydınlatılması için uzmanlık alanındaki bilgilere dayanarak dava dosyasındaki tüm bilgi ve evrakları inceler ve değerlendirme sonuçlarını mütalaa şeklinde taktiri ve gereğinin ifası hakime ait olmak üzere, ilgili mahkemeye iletir. Diğer bir ifadeyle dava dosyasına bakan hâkimin bilebilecek durumda olmadığı özel ve teknik bilgi gerektiren konuların aydınlatılmasında, hâkime bir nevi görüşleri ve tespitleri ile yardımcı konumundadır. Bundan dolayı bilirkişi görüşüne başvurulup başvurulmayacağı tercihi hakime aittir. (HMK m. 266). Bilirkişi, bilgisine başvurulmuş dava dosyasındaki vakaları ve dosyada var olan delilleri tarafsızca inceler ve teknik ve özel bilgi gerektiren uzmanlığıyla taktiri hakime ait olmak üzere mütalaa bildirir.

Ayrıca şu hususu göz önünde bulundurmak gerekir ki, bizzat kanun koyucu tarafından bazı hallerde bilirkişiye müracaat zorunlu kılınmıştır. Şöyle ki bu zorunluluk kanında özel düzenlemelerle sınırlı olarak belirlenmiştir. Bu özel düzenlemeye örnek, HMK m. 211/1-b hükmünde, “(a) bendi hükmüne göre yaptığı incelemeye rağmen, hâkimde sahtelik konusunda kesin bir kanaat oluşmamışsa, bilirkişi incelemesine karar verir.” denilmektedir. Böylece bilirkişi incelemesi yapılması ve bilirkişiye müracaat gerekli kılınmıştır¹⁰⁷. HMK m. 266’da açık lafzi yorumdan bilirkişi hakime ancak özel ve teknik bilgisi ile yardımcı olan bir kişi olup hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularla ilgili olarak bilirkişiye başvurulamayacağı açıkça dile getirilmiştir. Bu bilgiler hakimlik mesleğinin eğitim öğretim yapıldığı Hukuk Fakültesindeki ve hakimlik stajı sırasında yada hizmet içi eğitimler aracılığıyla edindiği mesleki bilgi ve deneyimlerden ibarettir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, yalnızca, özel ve teknik bilgi olması sebebiyle hâkimin bilgisi olmadığı konuların çözümü için bilirkişinin bilgisine başvurulmaktadır. Demek oluyor ki, hâkim, mesleği sebebiyle bilgisi olduğu ya da genel bilgi ve tecrübesine dayanarak çözebileceği uyuşmazlıklar için bilirkişinin görüşüne başvuramaz.

Türk hukuk sistematğinde deliller kısaca, kesin deliller ve takdiri deliller olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Kesin delillerin ve takdiri delilleri hâkim tarafından nasıl ve ne şekilde hükme esas alınacağı konumuz açısından önem arz etmektedir. Buna karşı kesin deliller hakimi bağlayıcı nitelikte olup; takdiri deliller hâkimce serbest bir şekilde

¹⁰⁷ Karşılı s. 558-559

değerlendirilir. Bilirkişilerin mütalaası, hâkim için bağlayıcı bir özelliği yoktur. Bu yüzden, takdiri delil olarak kabul edilir. HMK'nın 198. maddesinde, “kanuni istisnalar dışında hâkim delilleri serbestçe değerlendirir” denilmek suretiyle açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu madde lafzından, hâkim, kanunda belirlenen istisna durumlar dışında dava dosyası muhteviyatındaki tüm delilleri serbestçe takdir eder. Ayrıca HMK'nın 293. maddesinin 1. fıkrasına göre, “Taraflar, dava konusu olayla ilgili olarak, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler.” Uzman görüşü de bilirkişi raporu gibi takdiri delil niteliğindedir. Bu nedenle, uzman mütalaası da hâkim tarafından serbestçe değerlendirilir.

Yargıtay HGK. 10.1.1975 gün E. 1971/T-406, K.1975/1 sayılı kararında açıkça belirtildiği üzere, ceza mahkemesinde alınan bilirkişi raporu hukuk hakimini bağlamayacağı gibi (Mülga BK.m.53 ve Yeni TBK.m.74), böyle bir rapora taraflardan birinin itirazı üzerine de, hukuk hakimi, yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırmak zorundadır. Keza, ceza yargılamasında yaptırılan bilirkişi incelemesi ile medeni yargılamada hukuk hakiminin yaptıracığı bilirkişi incelemesi, her iki dava türünün amaç ve ilkeleri bakımından birbirlerinden çok farklılık gösterir¹⁰⁸.

Yargıtay vermiş olduğu kararların da ceza mahkemesindeki bilirkişi raporuyla hukuk mahkemesindeki tarafları ve dava sebepleri konusu aynı olan bir olaya ilişkin hukuk mahkemesince alınan bilirkişi raporları arasında bir çelişki var ise yeniden bir bilirkişi raporu alarak bu çelişkinin giderilmesi gerektiği görüşündedir.

2.15. Cumhuriyet Savcısının Kovuşturmaya Yer Olmadığına İlişkin Kararlarının Hukuk Mahkemesine Etkisi

Cumhuriyet Savcısı kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilmemiş olduğu için iddianame düzenlenmeyeceği anlaşılırsa kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi gerekir. Kanun savcının kamu davası açılması için 2 temel neden göstermiştir. İlki maddi mesele bakımından yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi, ikincisi soruşturma olanağının bulunmamasıdır(CMK M.172/1)

Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra yeni bir delil ortaya çıkmadıkça aynı fiilden ötürü kamu davası açılması mümkün olmayacaktır.

¹⁰⁸<https://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/ceza-mahkemesi-kararlarinin-hukuk-mahkemesine-etkisi.htm> e.t 07.01.2022

TBK'nın 74. madde lafzında medeni yargılama hukukunda hâkiminin bağı olmadığı kararların, sadece ceza yargılamasındaki verilen kararların olduğu görülmektedir. Bu maddeden anlaşılan şudur ki, soruşturma bittiğinde savcılık makamı tarafından verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar, TBK 74. maddede yer almamaktadır. Bu husus madde içeriğinde açıkça yazılmadığından Yargıtay kararları ve doktrin görüşleri ışığında ele almak daha doğru olacaktır.

Doktrinde bahsi geçen konu ile ilgili olarak var olan görüşler şöyledir; ceza soruşturması sonucunda, kovuşturmayaya yer olmadığı kararı kesin hüküm oluşturmadığından medeni yargılamada hukuk hâkimince bağlayıcı olmayacaktır. Medeni yargılamada hukuk hakimi, bu kararla bağı olmaksızın değerlendirme yapacak ve kararını verecek ve suç teşkil etmeyen bir haksız fiilin koşulları meydana gelmişse, uygun bir tazminata karar verebilecektir.¹⁰⁹

¹⁰⁹Aras s. 322-323

5271 sayılı CMK'nın173/6. Maddesi uyarınca kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara yönelik itirazın reddedilmesi halinde Cumhuriyet savcısının yeni delil varlığı nedeniyle kamu davası açabilmesinin, önceden verilen dilekçe hakkında karar vermiş olan Ağır ceza mahkemesinin karar vermesine bağlı tutulduğu gözetilmelidir.¹¹⁰

Türk borçlar kanununun 74. maddesi içeriği ceza mahkemesi kararları tartışılmakta beraber soruşturma evresinde ilişkin olarak kovuşturmayaya yer olmadığına dair bir karardan bahsedilmemektedir. Kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar kesin hüküm ve kesin delil niteliği taşımadığı için hukuk hakimini bağlayıcı olmadığı görüşündeyiz.

2.16.Cumhuriyet Savcısının CMK 253.Maddesi Kapsamında Uzlaşma Kurumunun Tatbiki Halinde Verdiği Kovuşturmayaya Yer Olmadığına Dair Kararın Medeni Yargılamaya Etkisi

CMK'nın 253.Maddesinde uzlaşma başlığı altında bu kurum düzenlenmiştir.

CMK Madde 253' e göre;

(1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

- a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar.
- b) Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),
2. Taksirle yaralama (madde 89),
3. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Tehdit (madde 106, birinci fıkra),
4. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
5. (Ek:17/10/2019-7188/26 md.) İş ve çalışma hürriyetinin ihlali (madde 117, birinci fıkra; madde 119, birinci fıkra (c) bendi),
6. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Hırsızlık (madde 141),
7. (Ek:17/10/2019-7188/26 md.) Güveni kötüye kullanma (madde 155),
8. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Dolandırıcılık (madde 157),
9. (Ek:17/10/2019-7188/26 md.) Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (madde 165),

¹¹⁰ YHGK, 26/06/1996 Tarihli, 1996/4-388 E., 1996/519 K. , <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> , e.t.:5.1.2022

10. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),

11. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

c) (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, (...) (1) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez. (Ek cümle: 26/6/2009 - 5918/8 md.) Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte aynı mağdura karşı işlenmiş olması hâlinde de uzlaşma hükümleri uygulanmaz.

Uzlaşmanın kelime anlamı uyuşma uzlaşmak ise aralarındaki düşünce ve çıkar ayrılığını karşılıklı ödünlerle kaldırarak uyuşmak yada barışmak olarak tanımlanmaktadır. Uzlaşma kurumu alternatif bir çözüm yöntemidir. Uzlaşma ceza soruşturması ve kovuşturmayı süreç olarak engelleyen askıya alan bir yönü vardır. Ceza yargılamasındaki uzlaşma kurumunun Özel Hukuktaki arabuluculuk veya tahkim yada sulh gibi kurumlarla benzerlikleri bulunuyor ise de kanaatimizce uzlaşma kurumunun Ceza Muhakemesi Hukukuna ilişkin özelliklerinin ağır bastığını, yargısal bir kurum olduğunu söyleyebiliriz. Uzlaşma faaliyeti esnasında fail üzerine atılı suçu işlediğini kabul etmekte ve böylece toplum karşısında suç işlemiş kişi olma sıfatını üstlenmektedir. Failin bu tavrı failin kendisi ile yüzleşmesine, yaptığı davranışın anlam ve sonuçlarını bir kez daha gözden geçirerek mağdur ve toplumla barış yapmasına yol açmaktadır.¹¹¹

Uzlaştırmadaki genel maksat soruşturma aşamasında kamu davası açılmadan uyuşmazlığın çözümlenmesidir. Takibi şikâyet bağlı suçlarda Cumhuriyet Savcısı Uzlaşma yoluna başvurmak zorundadır. Eğer uzlaşma kurumuna ait hükümler uygulanmaksızın kamu davası açılmışsa uzlaşma hükümlerinin uygulanması amacıyla iddianame iade edilecektir. Yani İddianamenin kabulünden önce ve en geç 15 gün

¹¹¹ Seydi KAYMAZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN Türk Ceza ve Ceza Muhakemesinde Uzlaşma ve Ön Ödeme s. 34-35.

içinde fark edilmesi halinde uzlaşma hükümlerinin uygulanması amacıyla iddianame iade edilecektir. İade edilen iddianame dolayısıyla Cumhuriyet Savcısı taraflar arasında uzlaşmayı sağladığı takdirde soruşturma devam etmeyecektir. Dolayısıyla uzlaşma dava açılmasını engelleyen bir süreçtir. Cumhuriyet Savcısı tarafından suçun uzlaşmaya tabi olduğu fark edilmeden dava açılması halinde veya Mahkemece suçun uzlaşmaya tabi olduğu fark edilmeyerek iddianamenin kabul edilmesi halinde uzlaşma hükümlerinin mahkemece resen uygulanması zorunludur. Yine yargılama sırasında suçun nitelik değiştirmesi suretiyle uzlaşma kapsamına ait bir suça dönüşmesi halinde uzlaşma hükümleri uygulanması zorunludur.

Uzlaşma kurumunun düzenlediği CMK' nın 253.Maddesinin 19.Fıkrasında;

Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır denmektedir.

Şöyle ki; bu fıkra bize göstermedir ki taraflar arasında uzlaşmanın sağlanması halinde yani her iki tarafta uzlaşma konusunda iradelerini ortaya koyarak uzlaşma tutanağını imza altına aldıklarında soruşturma konusu suç ile ilgili olarak tazminat davası açılmayacağı ve açılmış olan tazminat davasından feragat edilmiş sayılacağı net bir şekilde ifade edilmiştir.¹¹²

Hukuka uygun bir şekilde düzenlenen uzlaşma tutanağı sonucunda edimin defa'ten yerine getirildiği Cumhuriyet Savcısı tarafından tespit edildiği şüpheli hakkında Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı verilir.

¹¹²ARAS Sayfa 322.

Ayrıca taraflar arasında uzlaşma için gerekli şartlar oluşmuşsa ilk önce uzlaşmaya ilişkin usulün uygulanması gereklidir. Keza kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu eğer uzlaşma sağlanıp uygulama alanı bulduğunda CMK'nın 71. Maddesinin 2. ve 3. Fıkrasındaki şartlar aranmayacaktır. Şöyle ki; erteleme süresinde uzlaşma tutanağında belirlenen hususlara göre taraf edimini yerine getirmemiş ise İddianame düzenlenecektir. Yine bahse konu 19.fıkraya göre tarafların uzlaşması durumunda düzenlenen uzlaşma raporu veya belgesi 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı İİK 38. Maddesinde yazılı ilam niteliğindeki belgelerdir.¹¹³

Hukukumuzda mahkemece uzlaştırma müessesesi mevcut olup 5271 sayılı CMK'nın 5353 sayılı hakkında değişik 174/1-C maddesi gereğince “ön ödemeye veya uzlaşmaya tabi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde ön ödeme veya uzlaşma usulü uygulanmaksızın düzenlenmiş olan iddianame Cumhuriyet Başsavcılığına iade edilir” denmektedir. Dolayısıyla bu eksiklik ikmal edildikten sonra duruma göre iddianame mahkemeye tekrar gönderilir. Bu değişiklik 25.05.2005 tarihli ve 5353 s.k değişiklik tarihinden önceki iddianamelerde ön ödeme belirtildiği halde uzlaşma iade nedeni olarak gösterilmemiştir.

Kural olarak uzlaştırma kurumu ve uzlaştırmaya ait usuli işlemler soruşturma aşamasında yapılması gereklidir. Cumhuriyet Savcısı bir suçun uzlaşma kapsamında olup olmadığını öncelikle incelemelidir. İddianameyi bu hususu netliğe kavuşturduktan sonra hazırlamalıdır. Keza işlenen suç uzlaştırma kurumuna tabiyse mağdur, müşteki ve şüpheli yani suçun tarafları uzlaşma girişimini kabul etmişlerse soruşturma devam edemez. CMK 253/3 Cumhuriyet Savcısı uzlaşma prosedürünü uygulamak zorundadır. Ceza yargılamasında mahkeme önüne gelen iddianamedeki suçun niteliğinin değişmesi karşısında uzlaşmaya tabi bir suç olduğu haline geldiği kanaatine varırsa ceza hakimi uzlaşma prosedürünü uygulamak zorundadır. Hakim bu amaçla sanığa uzlaşma müessesesinin uygulanması halinde doğabilecek tüm hukuki sonuçları aydınlatmakla yükümlüdür. Eğer sanık uzlaşma teklifini kabul etmezse hakim bunu tutanağa geçirir ve yargılamaya devam eder. Yargılama aşamasında sanık zararı gidermeyi kabul ederse hakim bu kez mağdura uzlaşma önerisinde bulunması gerekir. Buradaki uygulanan prosedür ise CMK 253 deki Cumhuriyet Savcısının uygulaması ile aynıdır.

¹¹³Merve UÇANOK, Ceza ve Hukuk Mahkemesi Kararlarının Birbiri Yönünden Bağlayıcılığı, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 2018.

Soruşturma aşamasında uzlaştırma başarısızlıkla sonuçlanırsa Cumhuriyet Savcısı iddianameyi hazırlayıp dava açılmış ise hakim kovuşturma aşamasında uzlaşma kurumunu uygulamaya koymayacaktır. Kısaca hakimin bu halde uzlaştırma girişiminde yetkisi ve görevi yoktur.

Uzlaştırma kurumunun soruşturma ve kovuşturma aşamasında uygulanması halinde sanık veya şüpheli tarafından mağdurun zararının giderilmesi üzerine anlaşma sağlanmış olmaktadır. Yapılan bu anlaşma sonucunda zarar ödenmiş veya zararın giderilmesi halinde ceza davası açılmamakta veya açılan ceza davası düşmeyle son bulmaktadır. Uzlaştırma müessesesi taraflar arasındaki uyuşmazlığı veya sorunsalı cezai ve hukuki tüm sonuçlarıyla birlikte sona erdirmeyi amaçlar. Dolayısıyla zararın kısmen veya tamamen giderilip anlaşma sağlanması uzlaşma sağlanması halinde taraflar anlaşma yaptıkları için daha sonradan tazmin edilmeyen zararlar için hukuk mahkemelerinde tazminat davası açamazlar. İstisna olarak sonradan illiyet bağı kapsamında ortaya çıkan zarar iddiaları talep edilebilir kanaatindeyiz. Uzlaştırmacı tarafından hazırlanan uzlaşma tutanağında taraflar uzlaşma görüşmeleri sırasında uzlaşmanın şahsi hak alacağını yani tazminat alacağını da kapsar şekilde belirtirlerse yeniden hukuk mahkemelerinde şahsi hak davası açamazlar. Kanaatimizce uzlaşma halinde şahsi hak alacağından talep edilmeyeceğinin belirlenmesi daha sonraki itirafların önüne geçilmesinde faydalıdır. Özel hukuku ilgilendiren sözleşme niteliğine haiz olduğundan sonradan ortaya çıkacak olan itiraflarda 6098 sayılı BK. 96 vd. maddeleri hukuken uygulanmaktadır. Ayrıca uzlaşma tutanağı sonucu tarafların yüklendikleri edimlerin icrası İcra İflas Kanunu (İİK) m. 38 kapsamında ilam niteliğinde belgedir. Ancak bu uzlaşma tutanağı içeriği belirli bir edimin yerine getirilmesini kayıtsız şartsız icraen infaz edilebilir olmalıdır. Uzlaşma kurumu bünyesinden düzenlenen uzlaşma tutanağı belirli bir edimin yerine getirilmesini ihtiva etmelidir. Taraflar uzlaşma tutanağını imzaladıktan sonra yasal sonuçlardan yararlanırlar. Uzlaşmaya rağmen uzlaşma konusu ile ilgili medeni yargılamada dava açılması halinde bu dava hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddedilir.¹¹⁴

Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği madde 27 1. fıkrasına göre “Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def’aten yerine getirmesi hâlinde, davanın düşmesine karar verir.” Denmekle

¹¹⁴Seydi KAYMAZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN Türk Ceza ve Ceza Muhakemesinde Uzlaşma ve Ön Ödeme s. 132-133.

uzlaşmanın hukuki sonuçları açıkça belirlenmiştir. Aynı maddesinin 2. fıkrası “Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi hâlinde; sanık hakkında, Kanununun 231 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez.” Denmektedir. Yine aynı maddenin 3. fıkrasına göre “Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi hâlinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir.” bu madde uzlaşmanın gerekleri yerine getirildikten sonra hukuki sonucu net bir şekilde düzenlemiştir. Eğer uzlaşmanın yükümlülükleri yerine getirilmezse CMK’nın 231. maddesinin 11. fıkrasındaki şartlar aranmaksızın hüküm açıklanır.¹¹⁵

¹¹⁵ Özge Tuçe Gökalp. Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma. *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi cilt 5, no 1,s.28 2013 issn: 2146-0817 (online)*, from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/85294>.

SONUÇ

Medeni yargılama ile ceza yargılamasının birbirinden farklı yargılama usulleri ve ilkeleri mevcut olup konumuz bakımından ceza yargılaması sonucunda verilen kararların medeni yargılama hukukunda ki etkilerini incelemiş bulunmaktayız. Ceza yargılamasına konu olan bir fiil aynı zamanda medeni yargılama konusu olabilir. Bu konuda aynı yargı kolları aynı anda yargılama yapılabilir. Buna herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ceza yargılamasının medeni yargılama hukukuna etkileri bakımından mevzuatımızda tam ve sistematik bir düzenleme bulunmamaktadır. Ceza ve medeni yargılama arasındaki ilişki eski mülga 818 sayılı Borçlar kanununda düzenlenmiş, günümüzde ise 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 74'de karşılığını bulmaktadır. Türk Borçlar Kanunu m.74 hukuk mahkemesince verilen bir hükmün, ceza mahkemesince verilen kararlardan nasıl ve ne şekilde etkileneceği hususunu düzenlemiştir. Bu düzenleme konumuz açısından belirleyici bir özellik taşımaktadır. Konumuz açısından dış dünyada bir değişiklik meydana getiren eylemin, hem suç hem de haksız fiil olması durumunda ceza yargılaması kararlarının medeni yargılama sonucu verilen kararlara etkisi daha çok olmaktadır. Dava konusu olayın taraflarının, davanın sebeplerinin, davanın konusunun aynı olduğu takdirde ceza mahkemesinde verilen kararın türüne göre, medeni yargılamaya etkileri farklı olmaktadır. Araştırma ve incelememizde ki temel analiz ceza yargılaması sonucu vermiş olan kararların medeni yargılamaya ne gibi etkilerinin olacağı, hükme esas teşkil edip etmeyeceği, hükme esas teşkil edecek ise bağlayıcılığının tespiti hususu önem arz etmektedir. Ceza yargılaması ve medeni yargılama arasındaki etkileşim yalnızca haksız fiil ile suç ilişkisinde ibaret değildir. Bu ilişki hem HMK m.214 hem de CMK m.218'in 2. Fıkrasında düzenlenmiştir.

Mevzuatımızda konuyla ilgili olarak hem borçlar kanunu hem ceza kanunu hem ceza muhakemesi kanunu, hem hukuk muhakemeleri kanununda, ceza yargılaması sonucu verilen kararlarının medeni yargılama sonucu verilen kararlara etkisi yönünden düzenlemeler mevcuttur. Ceza yargılamasında görülen bazı davaların medeni yargılamada bekletici mesele yapılması söz konusu olabilir. Hem ceza yargılaması hem de medeni yargılamanın tarafları konusu ve sebebi aynı olan bir davayı farklı yönlerle, ele alarak sonuçlandırmaları mümkündür. Ancak hukuki güvenlik açısından yani mahkeme kararlarına olan güven bir yerde toplumu da ilgilendirdiğinden her iki mahkemenin birbirinden çok farklı hüküm ve sonuç doğuran ve kesinleşen birbiriyle

uyumsuz kararlar vermesi hukuki güvenilirliği zedelemektedir Bu yüzden kararların tutarlı olması ve çelişkinin olmaması gerekir. Her iki mahkeme Anayasa madde 9'a göre vermiş olduğu kararlarda bağımsızdır. Ancak belli şartlar altında bazı kararların bağlayıcılığı Yargıtay içtihatlarında belirgin hale gelmiştir. Genel kural olarak ceza mahkemesi kararları hukuk hakimini bağlamaz ancak haksız fiil müessesesi Türk borçlar kanununda düzenlenmiş ve ceza kanununda bu fiillerin çoğu suç olarak tasvir edilmiştir. Haksız fiiller aynı zamanda suç olarak karşımıza çıktığı zaman medeni yargılamayı yapan hakim bu davanın sonuçlarını inceleyecektir. Özellikle tazminat davalarında haksız fiil aynı zamanda suç teşkil eden bir fiil ise medeni yargılamada görev yapan hakim Ceza yargılaması sonucunda verilen kararı kendi usul ve yöntemleri içinde değerlendirir. Çoğu zaman da Ceza yargılaması sonucunda verilen kararlar medeni yargılamayı yapan hakimi bağlayıcı nitelikte kararlar olarak karşımıza çıkar.

Hem öğretide hem de Yargıtay içtihatlarında tartışılan bu çelişki hali, ceza yarılaması sonucunda verilen kararların medeni yargılama sonucu verilen kararlara etkisi ne kadar olacak ve bu ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılama sonucu bağlayıcılığı olacak mıdır? Ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılama sonucu verilen kararı bağlayabilmesi için kesin hüküm yani kesinleşmiş bir karar özelliğinin olması gerekir. Kesinleşen bir ceza yargılaması kararı hukuk mahkemesini belli şartlar halinde bağlar. Buradan hareketle bir çok Yargıtay kararını tezimizde inceleyerek aydınlatmaya çalıştık.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun m.74'ün karşıt anlamından çıkarttığımız sonuç bağlayıcılık yönündendir. Hangi kararların ne ölçüde bağlayıcı olduğunu tezimizde ayrıntılı şekilde tartıştık. Bunun yanında bu düzenlemenin yeterli olmadığı hallerde Hukuk Muhakemesi Kanunu m.303 ve m.204 temelinde bu etkiyi inceledik. Ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılamada görevli hakimi, kesin hüküm ve kesin delil yönünden bağlayıcılığının mevcut olduğu halleri, ayrıntısıyla tezimizde açıklamaya çalıştık.

Hukuk Muhakemesi Kanunu m.204'de davanın esasına etki eden ceza yargılaması sonucu verilen kararın kesin delil niteliğinde olması halinde her halükarda medeni yargılamada görev alan hakimce göz ardı edilemez ve değerlendirmeye alınacağını, bağlayıcılığı çerçevesinde kesin hükmün yani ceza yargılaması sonucu verilen kararın kesinleştikten sonra hukuk mahkemesi kararına etki edeceği şartları inceledik.

Davanın konusu tarafları, sebepleri aynı ise ceza yargılaması sonucu verilen kararlar ilgili olarak kesin hüküm şartları mevcutsa, medeni yargılama görev alan hakiminin gerekçeli kararında bu kesin hükümle bağlı olduğunu açıkladık.

Araştırmamızda her konuya ilişkin bir Yargıtay kararı incelemeye çalıştık. Şöyle ki Yargıtay içtihatlarının çoğu, bu mevzuattaki eksikliği gidermeye yönelik kararlar olup, ancak aynı zamanda verilen kararlarında çelişkiyi arttırıcı rol oynadığını gördük. Yargıtay içtihatları her dava konusu için tam ve açıklayıcı çelişkiyi giderecek bir emsal teşkil etmemektedir. Ayrıca bazı davalarda çelişki açık ve net Yargıtay'ca da giderilememiştir. Çünkü her Yargıtay kararı bir şekilde nev-i şahsına münhasır özellik taşımaktadır. Mevzuatımızda, ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılama yönünden bağlayıcılığı hususunda ayrıntılı açık ve tam bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Ceza yargılaması ile medeni yargılama sonucunda verilen kararlar ve yöntemleri, tespitleri, birbirinden farklı olsalar dahi ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılamayı bağlayıcı özelliği bir istisna teşkil etmektedir. Yapmış olduğumuz çalışma neticesinde mevzuattaki düzenlemelerin ceza yargılaması sonucu verilen kararların medeni yargılama hukukuna etki edip etmeyeceği, bu etkinin derecesi sınırları açıkça düzenlenmemiş olup, bu konuda ki bir çalışmanın kanunlaşması kanaatimizce zaruret arz etmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ARSLAN Ramazan ve Süha TANRIVER, **Yargı Örgütü Hukuku**, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Akara 2001
- ARTUÇ Mustafa ve GÖKCAN Hasan Tahsin, **Pratik Türk Ceza Kanunu Açıklamalı**, Adalet Yayınevi, 6.Basım, Ankara, Nisan 2021.
- AKCAN Recep, **Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988.
- ARAS Bahattin, **Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi**, 1. Baskı Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.
- BAŞÖZ Lütfü / ÇAKMAKÇI Ramazan, **Ceza Mevzuatı**, 2. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2015.
- BİLGİLİ Fatih / DEMİRKAPI Erkan, **Ceza Muhakemesinde Beraat Hükümü Verilen Haller**, Türkiye barolar Birliği Dergisi, 2. Baskı, Dora Yayınları, Ankara 2013.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, İstanbul, Eylül 2016.
- CENTEL Nur / ZAFER Hamide / ÇOKMUT Özlem, **TürkCeza Hukukuna Giriş**, 10. Baskı Beta Yayınevi, İstanbul, Eylül 2017.
- CENTEL Nur / ZAFER Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2018.
- CENTEL Nur / ZAFER Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 4. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2006.
- ÇULHA, Rifat, **Ceza Muhakemesi Hukuku Başvuru Kitabı**, 5. Baskı Bilge Yayınevi, Ankara 2020.
- DENİZ İsmail, **Ceza Muhakemesinde Hüküm**, Seçkin Yayınevi, 1.Baskı, Ankara 2014.
- DESCHENAUX, Henri / TERCİER, Pierre, **Sorumluluk Hukuku**, Ankara (S.ÖZDEMİR, Çev.) , Ankara 1983.
- DEMİRAĞ FAHRETTİN ,**Açıklamalı Türk ceza muhakemesi kanunu** ,1.baskı TBB Yayınları,Ankara 2007
- DİNÇ Mutlu **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu**, 3. Baskı Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011.

- DİNÇ Mutlu **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri kanunu**, 3. Baskı Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011.
- DONAY Süheyl, **Güncelleştirilmiş Ceza Yargılaması Hukuku**, 1. Basım, Beta Yayınları, İstanbul 2015.
- EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 1998.
- ERGÜN, Zafer, **İçtihatlı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu**, 3. Baskı, Nevzat Kitapevi Ankara 1991.
- KARSLI Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku**, 4. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Koçak SÜREN Özlem: Türkiye’de Yargının Örgütlenmesi ve Adalet Sisteminin Problemleri, TBB Dergisi, Y: 2009
- KUNTER Nurullah / YENİSEY Feridun / NUHOĞLU Ayşe, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 18. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2010.
- KURŞUN Günel, **Ceza Muhakemesinde Hüküm**, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.
- KURU Baki, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul Mayıs 2001.
- KURU Baki / ASLAN Ramazan / YILMAZ Ejder, **Medeni Usul Hukuku**, 20. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- UÇAKOK Merve, **Ceza ve Hukuk Mahkemesi Kararlarının Birbiri Yönünden Bağlayıcılığı**, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 2018
- NAMLI, Mert, **Türk ve Fransız Medeni Hukukunda Yargılamannın Yenilenmesi**, 1. Baskı Beta Yayınları, İstanbul, 2014.
- OĞUZMAN M. Kemal, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul 1995.
- ÖZTAN, Bilge, **Medeni Hukukun Temel Kavramları**, 41. Baskı, Turhan KİTABEVİ, Ankara 2016.
- PEKCANITEZ Hakan / ATALAY Oğuz / ÖZEKES Muhammet, **Medeni Usul, Hukuku**, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2007.

PEKCANITEZ Hakan / AKKAN Mine / TAŞ KORKMAZ Hülya, **Medeni Usul Hukuku** 15.Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul Mart 2017

SÖKMEN, Uğur. "**Kamu idaresinde mahkûmiyeti olanların devlet memuru olmaları ve memuriyet statüsünü kaybetmeleri**", Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2010.

TANDOĞAN Haluk, **Türk Mesuliyet Hukuku**, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1961.

TANRIVER Süha, **Medeni Usul Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2018.

TOK, Ozan. "**Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Yargılaması Üzerindeki Etkisinin Hukuki Niteliği Üzerine**" , Turhan Kitapevi Ofset Matbacılık Tesisleri, 2016, S.45

UMUR Ziya, **Roma Hukuku Ders Notları**, 2. Baskı, İstanbul Ekim 1990.

ÜNVER Yener / HAKERİ Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Baskı Adalet Yayınevi, Ankara 2012.

YURTCAN Erdener, **Kesin Hükmün Önleme Etkisi**, Erdener Yurtcan Kitaplığı Yayınevi, 1.Baskı, İstanbul 1973.

MAKALELER, RAPORLAR VE TEZLER

- ARAS, Bahattin.** "Hukuk ve Ceza Mahkemelerinin Yaş Tespiti Kararlarının Birbirine Etkisi" , **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 5, 2015, s.83**
- ALBAYRAK, Mustafa.** "**Bölge adliye mahkemesi istinaf incelenmesinde düzelterek red (Onama) kararı verebilecekmi? (Ceza)**" , Türkiye Barolar Birliği Dergisi, s.52, 2008.
- EREM, Faruk,** **Muhakemenin Yenilenmesi Hakkında Genel Bilgiler**, Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, C.19, S.1, Ankara 1962.
- GÖZLER Kemal,** "**Resludicata'nın Türkçesi Üzerine**", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.56, sayı.2, Ankara 2007.
- İYİLİKLİ, Ahmet Cahit.** "**Mirasçılık (Veraset) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü**", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı 9, 2017,
- KAPANCI, Kadir Berk.** "**Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi (TBK m. 74)**", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016,
- KEÇECİOĞLU, Elvan,** **Kusurluluğu Ortadan Kaldıran Sebeplerle Hukuka Uygunluksebepleri Arasındaki Ayrımın TCK'nın Uygulanması Bakımından Pratik Sonuçları**, S.37 Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara 2010.
- SÖZÜER Adem,** **Türk Ceza Kanununda Öngörülen Mazeret Sebeplerine İlişkin Soru ve Cevaplar**, Hukuki Perspektifler Dergisi, S.6, Mayıs 2006.
- ŞENSES Erkan,** **Ceza Muhakemesinde Beraat Hükmü Verilen Haller**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.98, Ankara 2012
- ÜNVER Yener,** **Ceza Yargılama Hukukunda İspata İlişkin Bir Yargıtay İBK' nin İncelemesi**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S:1 İstanbul 1995.

SİTELER

Yargıtay. CGK'nun, 30.10.2014 tarihli 2013/8 Esas, 2014/448 Kararı Sayılı İlamı

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay CGK'nun 03.06.2014 tarihli, 2013/10 Esas, 2014/302 Karar Sayılı İlamı.

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay HGK'nun 11.04.2018 tarihli , 2015/3372 Esas, 2018/766 Kararı Sayılı İlamı

<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay>

Yargıtay CGK.'nun 03.05.2011 tarihli, 2011/ 4 E., 2011/79 Karar.Sayıli ilamı,

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>,

Yargıtay CGK'nun. 09.02.2016 tarihli, 2014/71 E., 2016/42 K. Sayılı ilamı,

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>,

Yargıtay 5.CD'nin , 01.11.2018 tarih, 2018/5907 Esas, 2018/8408 Karar Sayılı ilamı,

<https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> ,

Yargıtay 2.HD'nin,*14.01.2021 tarihli* ,2020/6587 E.2021/193 Karar. Sayılı ilamı,

<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> ,

Yargıtay, 4.HD'nin .26.11.2015 tarili, E.2015/11693, K.2015/13705,Karar sayılı ilamı

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay HGK.'nun 25.12.2013 tarihli, 2013/464 E., 2013/1698 Karar sayılı ilamı

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay, 8.HD'nin, 23 Şubat 2017 tarihli, 2017/7897 E., 2017/2397 Karar sayılı ilamı

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay, 4.HD'nin , 28 Şubat 2017 tarihli, E.2016/12461, K.2017/1207 sayılı ilamı

<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay, 3.HD'nin , 22 mart 2012 tarihli E.2012/2417, K.2012/7591 sayılı ilamı

<https://www.lexpera.com.tr/>

Yargıtay, 10.HD'nin , 15.12.2008 tarihli 2008/8431 E., 2008/33693 Karar sayılı ilamı,

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

Yargıtay, 10.HD'nin , 2005/132 E., 2005/721 Karar sayılı ilamı

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

Yargıtay, 11.HD'nin. 09.05.1974 tarih, 1974/956 E., 1974/1602 K.Sayıli ilamı,

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

Yargıtay HGK'nun , 05.04.2000 tarihli, 2000/9726 E., 2000/741 Karar,Sayıli ilamı,

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

Yargıtay HGK'nın 10.01.1975 tarihli, 1971/406 E., 1975/1 Karar sayılı ilamı
<https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri>

Yargıtay, 21.HD'nin ,18.03.2010 tarihli, 2009/3121 E.,2010/2935 Karar sayılı ilamı
<https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri>

Yargıtay 17.HD'nin. 15 Haziran 2010 tarihli , 2010/2925 E., 2010/5567 Karar Sayılı
ilamı, <https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri>

Yargıtay 11.HD'nin , 24 Ekim 2005 tarihli E.2004/12977, .2005/10244 Karar sayılı
ilamı <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay HGK'nın , 5.07.2006 tarihli, 2006/4, E, .2006/498, Karar sayılı ilamı
<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay 4.HD'nin , 25 Şubat 2015 tarihli ,E.2014/4363, .2015/2109 karar sayılı ilamı
<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay 16.HD'nin, 15.03.2004 tarihli , T.2004/2941,E,.2004/425 kara sayılı ilamı
<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay 21 HD'nin 13/11/2007 Tarihli . 2007/17891 E. 2009/120495 Karar sayılı
ilamı. <https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay . 3HD'nin., 08.05.2018 tarih, 2016/17349 E., 2018/4813 Karar sayılı ilamı
<https://www.corpus.com.tr/#!/MevzuatGurusleri> ,

Yargıtay. 1.HD'nin15/01/2014, T.2013/15850, E.2014/346, Karar sayılı ilamı
<https://lip.kazanci.com.tr/kho3/KİBB>

Yargıtay 3.HD'nin. 09/04/2015 tarihli 2014/11569 E. 2015/5903 Karar sayılı ilamı
<http://www.kanunum.com/Yargıtay>

Yargıtay 2.HD'nin 07/11/2017 Tarihli . 2016/121/50 E. 2017/12278 karar sayılı
ilamı (<https://legalbank.net/mahkemekararları/yargıtay-2-hukuk-dairesi-kararları>)

Yargıtay 3.HD'nin. 23/01/2014 Tarihli 2013/16339 E. 2014/856 Karar sayılı ilamı
<https://www.kanunum.com./Yargıtay>)

Yargıtay, HGK'nun , 22/11/2014 Tarihli, 2013/11-158 E., 2014/33 Karar sayılı ilamı
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.htm>

Yargıtay HGK'nun 26/06/1996 Tarihli, 1996/4-388 E., 1996/519 Karar sayılı ilamı
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.htm>

Yargıtay, 6 CD'nin . 18/01/2012 Tarihli, 2011/18820 E., 2012/529 Karar sayılı ilamı.,
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.htm>

Yargıtay HGK. 10.1.1975 gün E. 1971/T-406, K.1975/1 sayılı karar

<https://www.tazminathukuku.com/arastirma-yazilari/ceza-mahkemesi-kararlarinin-hukuk-mahkemesine-etkisi.htm>

İNTERNET MAKALELERİ

Özge Tuçe Gökalp. Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma. *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi* cilt 5, no 1, s.28 2013 issn: 2146-0817 (online), from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/85294>

RESMİ GAZETELER

19 Aralık 2017 tarih 7039 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ise bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair VFXkanun” RG. 03.11.2017 tarih, S.30229, <https://www.resmigazete.gov.tr/>

AYM, 'nin 30 Mart 2012, 2011/34 E., 2012/48 K., RG. 06.10.2012 tarih, S.28433 <https://www.resmigazete.gov.tr/>

Nişanyan

Sözlük,

<https://www.nisanyansozluk.com/kelime/h%C3%BCk%C3%BCm>,

e.t.

25.11.2022

<https://www.resmigazete.gov.tr> AYM, 30 Mart 2012, 2011/34 E., 2012/48 K., RG. 06.10.2012 tarih, S.28433

<https://www.resmigazete.gov.tr> “**19 Aralık 2017 tarih 7039 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ise bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun”** RG. 03.11.2017 tarih, S.30229,

EKLER

EK 1. Tez Etik Kurul İzin İstek Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	HALİL DEMİRBAŞ
ÖĞRENCİ NO	20173124
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	ÖZEL HUKUK
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ AŞAMASINDA
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2021/2022 GÜZ DÖNEMİ TEZ KAYDINI YAPTIRDI.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Medeni Yargılama Hukukunda Ceza Muhakemesi Hukukunun Etkisi
TEZİN AMACI	Ceza Mahkemelerinin Hangi Kararları Hukuk Mahkemesi Kararlarını Etkileri Yasal Olarak Düzenlemesi Dar Olan Bu Konunun Yargıtay İçtihatları İle Ve Öğretideki Görüşlerle İncelenmesi.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Medeni Yargılama Hukuku Ve Ceza Muhakemesi Hukuku Birbirinden Farklı Yargılama Konuları İhtiva Eder.Birbirinden Farklı Kurallar İçerselerde Ceza Muhakemesi Hukukunun Medeni Yargılama Hukuku Üzerinde Etkileri Mevcuttur.Gerek Öğretide Gerek Yargıtay Uygulamaları Bize Göstermektedirki Ceza Muhakemesi Hukuku Konusu Ve Usulleri Bakımından Medeni Yargıdan Çoğu Konuda Farklı Olmakla Birlikte Medeni Yargıyı Kesin Hüküm Yönünden Etkilemektedir.Ceza Mahkemesi Sonucu Verilen Kararların Hukuk Mahkemesini Nasıl Etkileyeceği Konusu Bu Tezde Değerlendirilmiştir.Eskimülga 818 Sayılı Borçlar Kanununun 53 Maddesinin Karşılığı Yeni Türk Borçlar Kanunundaki 74.Maddedir. Tez Konumuzla İlgili Öncelik Arzeden Bir Madde Olmakla Beraber Mevzuatımızda Başkaca Değişik Maddelerde Bulunmaktadır.Ceza Mahkemesi Sonucu Verilen Hukuk Muhakemesindeki İlgili Konuya İlişkin Yaptığı Yargılama Sonucu Verdiği Kararın Etkileri Hukuk Mahkemesi Kararında Etkisi Bu Tez Çalışmasının Ana Hedefidir.Ayrıca Belirtmek Gerekirse İşte Bu Konuda Doktrinde Yargıtay Uygulamaları Birbiriyle Değişiklik Göstermektedir.
ARAŞTIRMA YAPILACAK	YOK

OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI-ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	YOK
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	YOK
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	YOK
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (.....) Sayfa Ölçeği. 2) (.....) Sayfa Anketi. 3) (.....) Sayfa Formları. 4) (.....) Sayfa

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: HALİL DEMİRBAŞ		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.				
		TARİH: 29 / 12 / 2021				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Özel Hukuk faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI			
Adı - Soyadı: Mustafa Şimşek	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Faruk Andaç	Adı - Soyadı: Murat Koç			
Unvanı: Dr. Öğr. Üyesi	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Doç. Dr.			
İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası:	İmzası:Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.			
... / / 20.... / / 20.... / ... / 20.. / / 20...			
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKAR AKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: M.Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mustafa FİSUNOĞ LU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.
... / .. / 20..	... / .. / 20..	... / .. / 20.. / / 20.....	... / / 20.....	... / .. / 20..	/ .. / 20..
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 29 / 12 / 2021 - 21/ 01 /2022 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE	☐					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK 2. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100011541
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

30.12.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Halil Demirbaş** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere ekte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 Adet öğrenciye ait tez evrakdan listesi.

EK 3. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2200000244
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

11.01.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 05.01.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200000121 sayılı yazınız.
b) 03.01.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200000028 sayılı yazınız.
c) 30.12.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100011541 sayılı yazınız.
ç) 03.01.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200000011 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Cemre Oğultekin, Halil Demirbaş, Yekta Güngör Ünal ve İbrahim Hakan Metin isimli öğrencilerimizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof Dr. Ünal AY
Rektör